

ZADJI OBISK? Na gornji sliki sta ženi dveh nacijev, ki sta bila v Nuerenbergu obsojena v smrt. Prva je žena bivšega Hitlerjevega ministra znanjnih zadev Joachima von Ribbentropa, in druga pa žena Walterja Funka.

Mirovna pogodba z Italijo naperjena proti Jugoslaviji

Molotov obljubil, da bo primorsko vprašanje prej ali slej vseeno rešeno pravično, to je tako, kot želi Jugoslavija. — Anglo-ameriški blok prevladuje

Vzelo je dolge tedne, predno je mirovna konferenca v Parizu spravila pod streho pogodbo z Italijo. Končno besedo o nji ima še velika četvorica, ki pa se bo nedvomno ravnala po željah večine, kakor jo predstavlja anglo-saški blok.

Jugoslavija zapostavljena
Sicer bi bila pogodba z Italijo že davno sklenjena, ako ne bi pokazala jugoslovanska delegacija toliko energičnosti, razumevanja in načelnosti. Prav vsi njeni zastopniki, z Edvardom Kardeljem na čelu, so bili kos angleškim, francoskim ter ameriškim delegatom. Da, marsikak častnikarski poročevalec je mnenja, da so bili Kardelj, Moše Pijsade, Aleš Bebler in Stanoje Simić boljši ter spretnejši kot pa diplomati katerekoli druge države, z izjemo Višinskega.

Večino kajpada je imel anglo-ameriški blok. Eden sovjetskih diplomatov se je z njo norčeval. Šalil se je tudi z "dolarsko" demokracijo in na račun držav, ki jih imata London in Washington na vrhvi, omenil Abesinijo, Indijo in Kitajsko, ki glasujejo kakor na ukaz z "zapadno demokracijo". Niti ena izmed omenjenih treh ni demokracija. Niti ena ni neodvisna. A vzlic temu štejejo, kajti vsaka ima po en glas.

Bodisi na mirovni konferenci v Parizu, ali pa v varnostnem svetu združenih držav, ki zaseda v New Yorku, je takozvani slovanski blok odričan, pa čeprav ima še tako pošteno, konstruktivne predloge.

Vprašanje Donave
V Parizu in v New Yorku so zapadne sile v minulih tednih tirale v ospredje razprav tudi vprašanje plovbe po Donavi. Zastopniki sovjetske unije so zaman argumentirali, da je to stvar samo tistih dežel, skozi katere ta reka teče, ne pa zadeva Amerike ter Anglije, ki sta od nje tisoče milj daleč.

In če so Angleži in Američani vzlic temu v pravem, čemu naj bo Donava izjema? Le zakaj naj bi mednarodna kontrola samo

zanje veljala, ne pa tudi za druge velike prometne reke, prekope ter morske ožine? Na konferenci odsekov združenih narodov v New Yorku je delegat Jugoslavije ob vsaki priložnosti poudaril, da drže Američani v Avstriji več sto jugoslovanskih podonavskih ladij in s tem povzročajo Jugoslaviji silno škodo na prometu. Ampak Amerika teh bark Jugoslaviji ne vrni (ima tudi čehoslovaške in rumunske), češ da je to vprašanje treba rešiti v celoti. In sicer tako, da bo Donava pod mednarodno upravo ne samo tistih dežel, skozi katere teče, temveč vseh. To se pravi, glavno besedo nad njo hoče anglo-ameriški blok.

Mnogo vzrokov za ugovore
Naravno, da se Rusija proti zahtevam za zavezniško kontrolo v deželah, ki jih smatra za svojo sfero vpliva. In ima za to tudi dobre argumente. Čemu n. pr. naj imajo kontrolo nad Panamskim prekopom samo Zed. države, nad Sueškim kanalom le Anglija, nad Dardanelami le (Konec na 5. strani.)

Monopoli glavarji ameriškega gospodarstva

Predsednik Truman in člani njegovega kabineta so prišli zaradi naglo ustvarjenega pomanjkanja mesnin in mnogih drugih potrebščin v zadrego, ker se boje, da jim bo to v kongresnih volitvah prihodnjega novembra zelo škodovalo. Republikanski tekmeči namreč to situacijo pridno izrabljajo. Demokrati pravi se sicer prizadevajo zveržiti krivdo za vsa ta umetno vpriporjena pomanjkanja na republikance, ampak ljudje so namni in sedaj res že izgleda, da bodo dali v prihodnjem kongresu večino Hooverovi stranki.

"Radikalni" demokrati pritiskajo na Trumana, da ima še čas ljudstvu predložiti pravo resnico, tem, da justični department podvzame preiskavo proti me-

sarskemu trustu. Dokazala naj bi, da je pomanjkanje nastalo po preračunanim načrtu mesnega monopola, ker noče ovir pri kovanju profitov. Dokazi so na dlani, da mesnice po deželi nabirajo na petičije podpise odjemalcev, v katerih zahtevajo odpravo vladne kontrole nad cenami mesa. Češ, ko hitro se OPA neha umišavati v mesno industrijo, pa bo mesa spet v izobilju.

Dejstvo je, da si vlada ne upa stopiti na prste ne mesnemu ne nobenemu drugemu monopolu. Sicer je razna podvzetja vlada začasno že "prevzela", toda le ako so se dogodile v njih stavke, da je na ta način primorala delavce nazaj na delo. Tako za-

sežena podvzetja pa vlada ni obratovala sebi v prid temveč v korist privatnim lastnikom. Mi smo vendar za "free enterprise" in ako tak "free enterprise" noče producirati, češ, da se mu obratovanje vsled "prenizkih" cen ne izplača, je v tem sistemu, v kakršnega naša vlada veruje, ni moči, ki bi ga mogla prisiliti služiti splošnim ljudskim koristim.

Ljudstvo tega ne zapopade, pa se jezi nad politiki, ki so koncem konca le služabniki monopolov, namesto da bi spreminili sedanji gospodarski red — oziroma nered in odpravilo požrešnost po profitih.

Kakor v mesni industriji, tako se igrajo z ljudstvom v nadi-

Jugoslovanski begunci v Italiji nadlega za obe prizadeji vladi

V Italiji vedri tisoče Jugoslovancov — večinoma pristaši prejšnjega kraljevega režima, potem je v nji kakih 15 tisoč četnikov, mnogo Paveličevih hrvaških "ustašev", precej srbskih beguncev, ki so pod nacijsko okupacijo delali za kvizlinga Nedića, in na stotine slovenskih "domobrancev", "belogardistov", prvakov slovenske ljudske (klerikalne) stranke, med njimi dr. Miha Krek, par slovenskih pristašev Živko Topalovića (tudi slednji vedri v Italiji) in poleg vseh teh je pribežalo pod rimsko in zavezniško zaščito v Italijo iz Jugoslavije krdele pustolovcev vseh sort in barv, ki sedaj spletarijo, hujskajo proti Titu in nagajajo primorskim Slovincem. Te vrste provokatorji so sedaj najglasnejši v Trstu. Potuho jim daje italijanska policija in pa zavezniška oblast v Julijski krajini.

Jugoslovanska vlada se je že parkrat obrnila na zavezniško zasedbeno oblast v Italiji z vprašanjem, čemu dopušta to sovražno delovanje beguncev proti Jugoslaviji? Ne samo da ga dopušta, ampak ta element tudi podpira.

Casnikar Peter Furst je dne 30. sept. poročal iz Rima, da so se jugoslovanski pustolovci v "večnem mestu" poglobili v tajnosti črne borze in so sedaj v tem poslu vsem drugim najboljši konkurenti. Prvič, ker so drzni in pa ker obvladajo več jezikov.

Kar se tiče italijanskih vlade, bi se teh nepovabljenih "gostov" iz Jugoslavije rada iznebila čimprej, a je brez moči, dokler bodo zavezniški imeli nad njo odločilno besedo. Kar se tiče ubežne hrvaške in slovenske duhovščine, pa jo štiti papež. Podpore dobiva največ iz Amerike.

Glavno taborišče "četnikov" je južno od Neapolja. Omenjeni novinar je poročal, da jih mislijo uposliti Angleži za straženje svojih vojaških instalacij, skladišč in barak po vsi Italiji. Ako jih je res kar enajst tisoč v taboru v južni Italiji in štiri tisoč v Julijski Benečiji, je to že precejšnja armada.

Jugoslovanska vlada zahteva, da se ljudi jugoslovanskega državljanstva pošlje nazaj, a anglo-ameriška oblast se temu protivi, češ, da bi bili v Jugoslaviji prosekutirani, ker so se vsled svojih aktivnosti proti Titu Beogradu zamirili. Ta problem torej še dolgo ne bo rešen.

Konferenca Prosvetne matice bo v 24. novembra v Waukeganu

Konferenca krajevne organizacije Prosvetne matice in JSZ z delokrogom v severnem Illinoisu in Wisconsinu se bo vrnila v nedeljo 24. novembra v Slov. nar. domu v Waukeganu. Prične se ob 10. dopoldne. Tajnik konference Louis Zorko je o tem obvestil vsa pridružena društva.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Senator Mitchell iz države Washington je v vladne kroge podrezal z vprašanjem, da-li so pripravljene preiskati obdolžitve o pajdašenju članov ameriškega prosekucijskega štaba v Nuerenbergu z ženami obtoženih nacijskih zločincev ter z njihovimi mladimi prijateljicami. Imeli so skupne partije, dobro jedli in pili šampanjca ter likerje. Senator Mitchell je ob enem dejal, da ker ima te podatke iz popolnoma zanesljivega vira v Nemčiji, bo afero preiskal tudi poseben senatni odsek. Nekateri v tej deželi je morda to razkritje presenetilo. Ne pa tiste, ki vedo, kako se sestavlja joštbi našega uradništva v okupiranih deželah in v raznih tribunalah ter komisijah.

Obravnava v Nuerenbergu je trajala nad leto dni. Prav lahko bi bila končana v par mesecih, ako se bi prosekutorji in zagovorniki ne pečali toliko z dlakopcevom. Glavni ameriški prosekutor Jackson velja za poštenjaka. Ako je senator Mitchell v pravem, se o vseh članih njegovega (Jacksonovega) štaba tega ne more reči. Sicer pa je bilo takoj ob izreku obsodb razvidno, da je bilo nekje nekaj narobe, ker kako drugače si je mogoče razlagati, da sta dva izmed največjih nacijskih zločincev bila oproščena — namreč Franz von Papen ter Hjalmar Schacht. V Berlinu so se takoj, ko se je izvedelo o osvoboditvi teh dveh in še enega drugega nacija začele protne demonstracije proti pristranosti sodnikov, kajti drugače si nemško ljudstvo tega čudnega sodnega procesa in izreka ni moglo razložiti.

Nadškof Alojzij Stepinac je

bil na zagrebškem ljudskem sodišču spoznan krivim zločinom proti narodu in državi in bil obsojen na 16 mesecev zapora ob prisilnem delu. Zagovarjal se je kolikor se je vedel in znal in imel je na svoji strani močne prijatelje, med njimi papeževga nuncija, škofa Hurleyja iz Floride, ki pa mu ni mogel pomagati iz kaše. Noben zagovornik ne bi mogel zakriti dejstva, da je Stepinac res kolaboriral s Paveličem in njegovim "hrvaško vladno" ter z Mussolinijem in Hitlerjem. Seveda cerkev sedaj trdi, da je Stepinac mučenik za vero. V resnici je svoj katoličnem zlorabljal v pomoč Paveliču in okupatorjem ter v boju proti Srbom, ki jih je poglavitnik hotel v Hrvaški iztrebiti, kolikor jih ni primoral s škofovo odobritvijo v "izpreobrnitev" v katoliško vero.

Obravnava v Zagrebu je bila javna. Zagovorniki so smeli škofa braniti po mili volji. Stepinac je imel pravico se tudi sam zagovarjati, kar je storil. Dejal je med drugim, da se proti sedanji Jugoslaviji ni mogel pregrešiti, ker je tedaj sploh ni bilo. Edina posvetna avtoriteta v njegovi nadškofiji je bila takrat Paveličeva vlada v Zagrebu in pa nemška ter italijanska zasedbena oblast. To bi držalo, ako bi Stepinac ne bil sam delec tiste posvetne oblasti in če ne bi bilo proti njemu toliko neovrgljivih dokazov, da je sodeloval s Paveličem in navdušenja, ne zato, ker je bil primoran. Ampak obsojiti škofa na prisilno delo je nekaj novega. Star običaj je, da se je duhovnikom — posebno višjim svečnikom — kaznjive prestopke spregledalo. Če so grešili, so bili le kam daleč premeščeni, ali pa so bili poslani de-

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Naše aktivnosti je treba pospešiti — predvsem v agitaciji za Proletarca

Počitniške sezone je že davno konec. Za delavske agitatorje je sploh nikoli ni, a vendar so časi, v katerih je mogoče delovati uspešneje kakor pa v poletju. Sedaj je naša glavna briga prihodnji letnik Ameriškega družinskega koledarja.

Nabirali oglasov so bili pridni. Nekateri sotrudniki so se tudi že pobrigali toliko, da so nam poslali svoje spise. Na vse druge pa apeliramo, da naj nam gradivo pošljejo ko hitro mogoče. Kajti le na ta način nam bo uspelo izdati to velepomembno knjigo ob času.

Razpečevalci nas prosijo, da naj ne bo zamude. In november je pred durmi.

Tiskarna nas je obvestila, da bo računala za tisk koledarja kakih 40 odstotkov več kakor lani. In minuli teden pa je nam znova podražila list, za okrog \$36 vsako številko.

Opravičuje se na zvišanje plač tiskarjem, in pa na naraščajočo draginjo papirja ter raznih drugih tiskarskih stvari.

Letos nismo imeli v prid Proletarca posebne kampanje. Zanašali smo se na naše redne prispevatelje v tiskovni sklad in res so pomagali kot ponavadi. Toda vsled višanja cene za tisk bomo morali skrbeti tudi za višje dohodke. Torej za več prispevkov v tiskovni sklad, za več naročin in za več naročil za knjige iz naše knjižarne.

Upravnica Anne Beniger bo pripravila v prihodnjih tednih seznam knjig, ki jih še imamo v zalogi in ki so vredne, da si jih ljudje naroče in čitajo. Ob enem apelira, da naj vsakdo, ki mu naročina poteče, pošlje vsoto ne da bi čakal na ponovne opomine. Tako nam ostane več časa za razno drugo nujno delo.

Anton Zornik se je potožil, ker njegov dopis ni še prišel na vrsto. Je tudi še par drugih, ki niso urejeni, ali bodo pa za v prihodnji številki. Dela je pač toliko, da so nekatere stvari odpravljane, zato da moremo drugim posvetiti več časa.

K sklepu naj znova poudarimo, da bo Proletarcu največja pomoč to, ako mu pridobimo vsakdo izmed nas saj enega novega naročnika.

In seveda, dajmo uporabiti tudi vsako priložnost za zbiranje prispevkov v njegov tiskovni sklad.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovenska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inovestitvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rekupisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zalta

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Anglija pod delavsko vlado v vnanji politiki ista kot je bila pod toriji

Friderick Kuh, poročevalec čikaškega "Sun" v Londonu, ki je vladil v Londonu vrhlo očitek, da dela zmoto, ker odrija iz
zajaj in politike posameznih vesil, navaaja podatke o naglem kren-
tanju angleške politike v Nemčiji na desno.

Ako bi to trdil le on, bi mu vzlic priznanju, ki ga je bil de-
ležen za svojo vestnost v visokem žurnalističnem krogu, lahko vse-
eno kdo očital pristranost, ali pa da ima predsodke proti sedanji
vladi v Londonu.

Toda Kuh citira visokega angleškega častnika v Nemčiji, ki
je vladil v Londonu vrhlo očitek, da dela zmoto, ker odrija iz
upravnih političnih služb socialdemokrate ter jih nadomešča s
politiki "katoliške krščanske demokratske stranke". Ta častnik
je podmaršal Hugh de Crespigny. On je načelnika angleškega
letalstva v provinci Schleswig-Holstein, torej v britanski zased-
beni oblasti v Nemčiji jako važna osebnost.

V poluradnem zaupnem pismu je angleški vladi sporočil, da
je napačno, ker odmika svojo naklonjenost socialdemokratom in
podpira namesto njih reakcionarje iz vrst omenjene takozvane
"katoliške krščanske demokratske stranke".

Bevinu in Attleeju je v poročilu dejal, da jima bo v Nemčiji,
posebno v mestih, laglje vzdrževati mir in red, ako se bo Angle-
ška vlada oprla na stranko, ki ima delavsko ljudstvo na svoji
strani, namesto da kaže naklonjenost tisti, kateri je delavski raz-
red nasproten.

Značilno je, da je Attleejevo vlado vsled njene napačne, re-
akcionarne taktike v Nemčiji posvaril visok vojaški poveljnik,
aristokrat, in ne kak levičar iz vrst angleške delavske stranke.

Enako taktiko kakor Anglija vodi v Nemčiji ameriška oku-
pacijska oblast. Mnogi trdijo, da se Anglija pravzaprav le ravna
po naši, ker si ji ne upa nasprotovati.

Od kar sta angleški in ameriški del Nemčije za ekonomske
in upravne namene združena, so dobili mandate načelnikov živil-
skega, agrikulturnega, transportnega, komunikacijskega in fi-
nancnega oddelka najkonservativnejši člani katoliške krščanske
"demokratske" stranke. Niti eno omenjenih ministrstev ni pod
načelnostvom socialdemokrata.

Naravno, da so nemški socialdemokrati razočarani nad tolik-
šnim zapostavljanjem, posebno ker so angleški delavski vladi po-
kazali resno voljo za sodelovanje in za demokratiziranje Ne-
mčije. Ampak ameriškim uradnikom je tudi še tako desničarski so-
cialdemokrat zoprn in enako večini angleških uradnikov, ki so
tudi iz protidelavske in protikomunistične diplomatske torijske
šole. Redka izjema med njimi pa je omenjeni podmaršal Cres-
pigny.

Ako so nemški socialdemokrati nad tem početjem svojih an-
gleških tovarišev razočarani, je to njihova krivda. Saj so videli,
kakšna je angleška politika pod eno ali drugo vlado v Španiji, v
Grčiji, v Indiji, na Balkanu in kjerkoli. Nikjer si ne išče simpa-
tij in opore med delavskim ljudstvom. Povsod le med privilegiji.
Taka je angleška politika bila in danes ni še nič drugačna vzlic
Attleejevemu obljubam.

Obnavljanje histerije proti "rdečkarjem" odvaja ljudi od resničnih problemov

Marsikdo se še spominja blazne gonje proti "rdečkarjem" po
prvi svetovni vojni. Na čelu ji je bil takratni generalni pravnik
(Attorney General) A. Mitchell Palmer. Vsi delavski listi so bili
zaznamovani — med njimi i taki, ki niso bili ne radikalni in ne v
zvezi s socialisti ali komunisti. Tudi "Proletarcu" so delali ovire
in mu hlagajali.

Palmer, trgovska zbornica, zveza industrialcev, patriotične
organizacije veteranov, "hčere ameriške revolucije" ter obe
stranki sta se dušali, da je treba v zaščito dežel nevarnost "rde-
čega zmaja streliti" za vsako ceno. Civilne svobodščine so izgubile
veljavo. "Bill of Rights" je bil le še dokument na papirju. Še
celo navadne liberalne revije so se morale boriti proti odredbam
generalnega pravnika in glavnega poštarja, ker sta jim stregla po
življenju. Večina socialističnih publikacij pa je bilo od reak-
cije ugonobljenih že med vojno. Nekdaj radikalne unije so, se
pod temi pritiski odločile postati "patriotične" in s tem protiso-
cialistične. In vzlic temu se je reakciji zdela taktika demokratske
administracije napram "radikalcem" premila. Leta 1920 so bili
demokratski kandidati pometeni z glasovnice in vlado so prevzeli
republikanci.

"Rdeča" in "boljševiška" nevarnost je bila med tem "srečno"
potlačena. Sicer so se komunisti odstranjevali kar sami. Razdru-
ženj v frakcije so si bili edini le v boju proti radikalcem stare
socialistične šole, a drugače so se razdelili v sekte, ki so se la-
sale med sabo.

Zveza industrialcev in trgovska komora sta bili na konju.
Ljudje so delali, špekulirali, kupovali svilene srajce in ženskam
se ni bilo treba dremati v vrstah, kadar so hotele svilene noga-
vice. Prišel je Hoover in obljubil, da bo blagostanje ostalo. Da
bo pravzaprav še večje — po dve kari v vsaki garaži, pražen pi-
ščanec v vsaki ponvi.

Nato borzni krah, propadanje bank, kriza, milijone brezpo-
selnih, vasi na smetiščih, prezebanje brezposelnih v parkih, po-

PRIZOR, KAKRŠNI SE V STAVKAH od konca vojne sem znova dogajajo, kakor so se skozi vso
dobo pred vojno. Bodisi v Los Angelesu, v Philadelphiji, ali pa v Chicagu — povsod je tako, da je oblast
vedno proti piketom in stavkarjem v splošnem, enako sodišča. In tako bo tudi v bodoče. Naše unije so
svobodne in smejo stavkati, zakonito seveda. Policija in sodišča so tudi svobodna in smejo stavke ovirati
ali pa razbijati.

Pismo upravnici "Proletarca"

Cenjena upravnica!

Izgubil sem nekoliko starih
naročnikov. To so tisti, oziroma
taki, ki so se naročili iz prijaz-
nosti. Amerikanci bi jim rekli
"favor subscribers". Ti ne ču-
tijo potrebe po znanju. Ko pri-
deš v hišo takega naročnika si
misliš, da ti ni za drugo kot da
iztirjaš od njega tisto od upravi-
ništva določeno vsoto naročni-
ne. Beseda kar noče iz ust, ka-
kor takrat, ko veš, da si prišel
k naročniku, ki precej ve, pa
še vedno raziskuje, preiskuje,
povprašuje in debatira. O, od
takega naročnika se že sam
nekaj naučiš! Ampak takšnih je
malo.

Katka Zupančič je v par šte-
vilkah Proletarca izvrstno opi-
sala karakterje, ki jih ni baš
malo v naših nasebinah. Ko
sem prečital njen članek, sem si
misliš: Tudi ako bi bil njen Jape
zraven, pa če bi bila zdaj tukaj,
bi jo objel in poljubil, tako mi
je bilo po volji.

Dober naročnik je tisti, ki ti
sam pove, zakaj si prišel v nje-
govo hišo. Pokliče ženo: "Hej,
stara! Prinesi denar za Prole-
tarca, je že potekel!" Zena pri-
nese petak, jaz dam potrdilo in
dva dolarja nazaj. "Kar obdrži
še tista dva "copaka", pa pošlji
v podporo Proletarcu, ali ne,
stari?"

"Seveda," pravi on, vse je šlo
s ceno gor, Proletarec ima pa še
vedno isto ceno." Jako redki so
taki slučaji.

manjkanje, krušne vrste, WPA, polomi, bolezn, samomori —
taka je bila ta panorama od l. 1930 do 1940.

Čudno, da se ljudje niso vprašali, čemu se je dogdil tako
strahoviti polom, ko je vendar še Palmer rešil ljudstvo katastrofe
z uničenjem "rdeče nevarnosti"?

Ali se vse to ponavlja tudi po tej vojni?

Ako človek čita velike dnevnike in revije, posluša kome-
tarce v radiu in govornike na konvencijah bizniških organizacij,
mnogih unij in na zborovanjih Ameriške legije, se mu zdi, da
rdečarska pošast spet sega po njemu z vseh krajev in kotov, ka-
kor po prvi svetovni vojni.

Republikanska stranka je v kampanji zgolj z geslom, da sta
Roosevelt in njegov naslednik Truman izdala to deželo komuni-
stom, ki rujejo, da izpodkopljejo njene temelje, omajejo njeno
gospodarstvo in jo vržejo zrela za boljše vizez totalitarni Rusiji
v naročje.

Ameriška trgovska komora (United States Chamber of Com-
merce) je dne 9. oktobra iz svojega urada v Washingtonu naslo-
vila vladi apel za podvzem drastičnih korakov proti komunistom.
Komunistično stranko naj se primora prijaviti se za agentko so-
vjetskega režima, ter njene kominterne. Primora naj se jo odpreti
svoje knjige vladnim raziskovalcem, da doženejo, kdo jo fina-
ncira in kako troši svoja sredstva. Predloži naj justičnemu depart-
mentu popolen seznam vseh svojih članov.

Preišče naj se prošlost vsakega vladnega uradnika, o kate-
rem gre sum, da je ali komunist, ali sopotnik in kot tak nezvest
ustanovam, ustavi ter tradicijam naše dežele.

Zahteva trgovske komore za tako podvzetje proti "komuni-
zmu" ni izolirana. Pred "komunistično nevarnostjo" je na kon-
venciji veteranov svaril načelnik zvezne detektivske službe (FBI)
J. Edgar Hoover. Kongresnik Thomas iz N. J. je naslovil general-
nega pravniku Clarku nujno pismo, da naj nemudoma uvede
preiskavo proti prekuščim spletakom komunistov in njihovih
pristašev. Clark mu je obljubil, da bo to storil, oziroma da njegov
department zdržema preiskuje, torej pri tem ne potrebuje vnanje
vzpodbude. A ob enem je pripomnil, da se mu zdi tega vpitja o
"komunistični" nevarnosti preveč. Republikance je obdolžil, da
so to gonjo preračunano pričeli, s pogledom na volilni dan v no-
vemburu, v katerem si žele zmage za svoje ljudi.

Tako se torej opozarja z vseh strani na strašno nevarnost, ki
nam preti tu iz Fosterjevega tabora, in pa iz Moskve.

Na resnične probleme, ki jih je na kupe, pa se pozablja. Kajti
reakciji je veliko laglje iskati nevarnosti tam, kjer jih ni, kakor
pa videti tiste, ki jih ona povzroča in povečava.

Zastopnik delavskega lista
mora biti nekaj več, kot je na-
vaden agent buržvazne cajten-
ge ali insuranc. Goflje imajo
taki agentje dobro namazane.
Menda so trenirani nalašč za to.
Njihne cajtenge pišejo za vse
ljudi. To se pravi, da zadovolji-
jo vsakega poedinca. Naj bo
učen ali preprost, delavec, kmet
ali milijonar. Vere odobravajo
vse. Bog je itak samo eden. Saj
je še na denarju zapisano: "In
God We Trust". Amerika je bo-
gata. The greatest country in
the world! Z velikanskim zano-
som ponavljajo te besede šolar-
čki in super-patriotje. Vsakdo
je lahko milijonar ali predsed-
nik Zed. držav ali oboje. Hej,
kje ste še kaj takega videli! De-
mokracija vseh demokracij!
Prila, ble, ble pa!

Kar pogledajte zgodovino te
super-demokracije iz leta 1930
do 1940. V linijah so stali otro-
ci in stari, ženske in moški, črn-
ci in beli, po cele ure v mrazu
ali vročini. Dobili so par gnilih
jabolk, pokvarjeno smrdljivo
meso, nekaj oguljenega že na-
gnitega krompirja, par funtov
črvice moke in nekaj najcenej-
ših cunj, ki so jim rekli jacket
itd. Videl sem na lastne oči, ko
so ljudje padali v nezavest od
gladu ali nepravilne hrane. Pa
vam danes agent kapitalističnih
cajtenz pripoveduje, kako je v
Rusiji, ali po drugih državah.
Zatrjuje vam, da imate prilož-
nost postati bogati.

Proletarcev zastopnik ne la-
že. Ne obeta nič takega, kar bi
bilo nemogoče doseči. Citajte in

presojajte sami. Da boste znali
pravilno soditi, se pa morate iz-
obraževati. Zato je pa "Proleta-
rec" najboljši.

Delavski agitator mora po-
znati politična, ekonomska in
socialna vprašanja in jih tolma-
čiti v razredno zavednem smi-
slu. Zelo pogostokrat se pripeti,
da moramo razpravljati o ve-
rah, ki jih ni baš malo. Se celo
v astronomsko vedo in sedaj v
atomsko, ga Proletarčevi naro-
čni potisnijo. Ali Proletarčev
zastopnik ne sme izgubiti glave.
Odgovarja seveda po mož-
nosti, ali delavske steze ne sme
pozabiti.

Veliko, zelo veliko bi Prole-
tarčevi zastopniki lahko pove-
dali o izkušnjah, ki so jih pridobi-
bili skozi dolga desetletja za-
stopništva. Zastopnik Proleta-
arca ima navadno čez tudi prodaj-
no knjig. Ameriški druž. kole-
dar in Majski glas. Nabira oglase
v Koledar in Majski glas. To-
rej ima opravka tudi s trgovci.
Proletarčev zastopnik ima ta-
ko bogate izkušnje, da bi lahko
šel predavati na kakšno delavsko
konferenco. Poslušalci bi mu
bili hvaležni. Delavski list —
urejevan kot je Proletarec —
je delavcu prav tako potreben,
kakor mu je hrana, počitek in
vse drugo za obstanek.

Zastopnik.

PER ALBIN HANSEN

Svedski premier, socialdemo-
krat Per Albin Hansen, ki je 6.
oktobra nagloma umrl, je bil na
čelu vlade 14 let. Med vojno je
sestavil koalicijsko vlado, da bi
bila nevtralnost Svedske boljše
zavarovana. Toda v času sploš-
nih nacijskih zmag v Evropi je
Hitler močno pritisnil tudi na
Svedsko. Pošljala mu je v za-
meno za premog in stroje skoro
vso svojo železno rudol, les in
papir. Nato mu je dovolila pre-
važati preko Svedske nemške
vojake v zaprtih vlakih med
Finsko, ki je bila tedaj v vojni
na nemški strani, in Norveško,
ki je bila pod nacijsko okupa-
cijo.

Čim je bilo vojne konec, se je
socialdemokratska stranka od-
ločila vladne vaje sama vzeti,
ker ima večino v zbornici. Pre-
mier Hansen se je v času svo-
jega udeleževanja v stranki in
v vladi ponašal z velikimi pri-
dobitvami za švedsko ljudstvo
na polju zaposlitve, socialne za-
ščite, višanja življenjskega stan-
darda in pa mirolnega razme-
rja z vsemi deželami na svetu.

Mesarski trust žanje profite vzlic "pomanjkanju" mesa

"Wall Street Journal" poro-
ča, da bodo dobički velikih me-
sarskih korporacij letos tolik-
šni ali pa še višji kakor lani. To
se zdi marsikomu čudno, kajti
kako bi mogel imeti mesarski
trust večje dobičke, ko pa nima
mesa? Isti list pojasnjuje, da bo-
do dobički večji največ vsled
znižanih davkov. To je "zaslu-
ga" kongresa, ki je davke zelo
znižal korporacijam, pozabil pa
jih je znižati "malim ljudem".

Ako verujete v poslanstvo, ki
ga vrši "Proletarec", pomagajte
mu v pridobivanju naročnikov
in zbiranje prispevke v njegov
trud.

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Jesen je tukaj. Minulo nede-
ljo sem celo jutro grabil orume-
nelo listje, ki ga je bilo na de-
belo nasutega na ledini pred hi-
šo. Ali ko sem se naslednje ju-
tro napotil na delo, je bilo kot
v nedeljo zjutraj — ves moj
trud je bil zaman. Drugo kar o-
paziš je odhod ptičev pevcev.
Vso pomlad in v poletju so čiv-
kali in prepevali, da je bilo ve-
selje. Človek, ki živi v mestu
tega ne opazi. Ali kadar živš
dalj časa na deželi, se bližje spo-
znas s prirodo. Seznanš se ne
samo z drevjem in rožami, am-
pak tudi s ptici, čebelami, me-
tulji, naravnimi, vrtnimi kača-
mi — katere dirkajo pred tvoji-
mi nogami — ter kmalu spo-
znas njih šege in navade. Mo-
goče se bo to zdelo marsikomu
otročje, ali verjemite mi, ničesar
ni bolj utešljivega kot je spo-
mladno in poletno jutro na
vrtnu, ko opazuješ vse tisto skri-
to življenje okrog sebe, ali pa
ko sedeš na klopi gledaš malega
pevca "wrena", kako nosi bilke
slame v svojo hišico, katero si
mu pripravil zadnjo zimo za
njegovo gnezdo. Ves nabrani
gnjev izgine iz tvoje duše — in
zopet postaneš vesel in poln op-
timizma — kajpada toliko časa,
dokler ne odpreš radia ali pa
dnevnika.

Pri nas

Priznati moramo, da se je
zadnje čase džingoistični duh
nekoliko podel. Tudi o takoj-
šnji vojni se ne govori več to-
liko kakor se je. Tu pa tam se
še oglasi kakšen škof ali kardinal,
kateri, naglašajo svetost in
krepost zagrebškega mučenika
Stepinaca, kateri je kot prvi
naslednik nekdanjih krizarjev,
s svojimi "pištolariji" pokrstil s
pištolami v roki in spravlil v
sveto katoliško vero precejšnje
število staroverskih Srbov — in
jim s tem pripravil resnično pot
v nebesa (nekateri celo trdijo,
da so jih precejšnje število ta-
koj spravili v nebesko kralje-
stvo, kjer niso mogli delati Pa-
veliču nobenih sitnosti). Ali kot
trdi sam Stepinac, je njegova
vest popolnoma mirna. Torej je
kar se tega tiče — stvar čisto
v redu. Poleg tega, kar sem zgo-
raj omenil, je pa vse drugo —
pa naj bodo že razprave o seda-
nji draginji, postnih dnevih
(brez mesa), podraženje cigaret
in mleka, pomanjkanje žajfe in
plenice — posvečeno političnim
manevrom, kateri so znani vam
vsem.

"America first-arji" so se pod
drugim imenom ponovno orga-
nizirali. V nekaj tednih so zbra-
li med seboj precej čedno vsoto
enega milijona. To je šele za za-
četek. Kajpada, da je tudi naš
"krmel" McCormick zraven.
Isto-tako predsednik Sears-Roe-
buck kompanije, gen. Wood.
Njih besednik v radiu je poleg
drugih precej znanih Upton
Close. Namen te dične družbe je
"rešiti" ameriško republiko, da
jo ne pohrustajo "ta rdeči" in
pa Angleži. Kajpada, njih glav-
ni smoter je: "American way"
ter "right to work". Mislim, da
mi ni treba še posebno pojasnje-
vati kaj to pomeni.

Unijsko delavstvo je pač pred
težkimi vprašanji.

Tik pred volitvami smo. Svo-
jih kandidatov delavstvo nima.
Zbirali bodo, kot sem že zadnjič
omenil, med "delavskimi prija-
telji" v obeh buržvaznih stran-
kah. Mi vsi poznamo korupcijo
obeh teh strank, toda saj za se-
daj nima unijsko delavstvo dru-
ga izhoda. Priznati moramo,
da je bilo neko število zastop-
nikov v zadnjem kongresu in
senatu, kateri so bili naklonjeni
organiziranim delavcem. Ali
ogromna večina ni bila. Kdor ne
verjame, naj pogleda na rekord
zadnjega kongresa.

V letošnjih jesenskih volitvah
se reakcija pripravlja poraziti
še tisto malo kar je ostalo na-
prednega izza Rooseveltovih ča-
sov. Ne samo reakcija v repu-
blikanski stranki, ampak tudi
reakcija med južnjaškimi demo-
krati ne pozna nobene meje.

Če so naši unijski voditelji
kdaj potrebovali sokratske mo-
drosti, jo potrebujejo danes —
in to velja za vse delavstvo, ter
tudi za nas.

Po svetu

Ko boste to vrstice čitali, se
bodo nacijski gospodje že gu-

gali na vislicah. Nisem pristaš
smrtne kazni, ali golazen kot je
bila ta gospoda, ne spada med
ljudje.

Eden glavnih dogodkov v teh
dneh je bilo ponovno glasovanje
o novi francoski ustavi. General
de Gaulle, kateri ima številno
pristašev v Franciji, ji je zelo
nasproten. O njeni formaciji se
govori že več kot eno leto, češ,
da ne daje predsedniku republi-
ke dovolj avtoritete — in da je
vsa moč koncentrirana v zbor-
nici. V svojem zadnjem govoru
je de Gaulle naglašal o neizo-
gibni vojni med Ameriko in Ru-
sijo ter kočljivo vprašanje Fran-
cije, katera bo po njegovem
mnenju v pretečem konfliktu
brež moči. Fant bi rad postal
diktator, ali pa Napoleon IV.

Ni dolgo tega, ko sem čul po
radiu nekega preroka, kateri
razlaga vsako nedeljo ob osmih
zvečer na dramatične način svo-
je prerokbe, češ "Kajšekove ar-
made bodo kitajske komuniste
kmalu pohrustale." Ali čudno,
danes slišimo ravno obratno.
Kajšekove armade se umikajo.

Nekaj o knjigah

Kot je že moja navada, sem si
zadnje dneve nabavil nekaj no-
vih knjig. Omenim še posebno
dve, kateri bi si moral dobiti
vsak čitatelj Proletarca. To sta
knjigi "As he saw it", katero je
spisal sin pokojnega predsedni-
ka, Elliot Roosevelt, ter "Dinner
at the White House," ki jo je
spisal Louis Adamič. Prva knji-
ga je opis potov in sestankov
"velike trojice", ter je posebno
namenjena širši ameriški publi-
ki, da se seznani z resničnimi
cilji "pokojnega" predsednika
Roosevelta in da napravi pritisk
na gotove ljudi, kateri hočejo
pogaziti vse, kar je s tako teža-
vo ustvaril. Knjiga stane \$3.

Adamičeva knjiga je študija
človeka, kateri je v bližini opa-
zoval kaj se je godilo v "Beli
hiši", to je boj med Churchillom
in Rooseveltom. Knjiga je prvo-
vrstna. Kaže slabosti in moč po-
kojnega predsednika. To knjigo,
ki stane \$2.50, si lahko naročite
pri Proletarcu.

Nadalje sem si nabavil Upton
Sinclairjevo "A World to Win."
To je še sedma knjiga cikla no-
vel "Lanny Budd," in pa dva
monumentalna dela velikega In-
dijca Jawaharlal-a Nehru,
"Glimpses of World History" in
pa "Discovery of India."

Obe ti knjigi je spisal v ječi.
Prvo v obliki tedenskih pism
svoji hčerki Indiri, katere vzgo-
ja je bila mogoča edino na ta na-
čin. Prvo pismo ji je poslal na
njen trinajsti rojstni dan in z
njimi končal tri leta pozneje.
Knjiga ima okrog tisoč strani.
V gotovih stvareh (spisana je bila
pred zadnjo svetovno vojno) je
v resnici preroška. Več o tem in
o Indiji prihodnjič.

Rojstva in smrti v Illinoisu

V prvih sedmih mesecih tega
leta je bilo v Illinoisu rojenih
80.303 otrok in v isti dobi je
52.872 oseb umrlo. Rojstev je
bilo letos do 1. oktobra 5.753
več kakor pa v enakem času
prejšnje leto.

Tak mi ne gre v glavo?

Kako, da visoka katoliška hi-
erarhija nikakor ne priznati,
da je mil klof — v tem slučaju
zagrebški nadškof Stepinac, la-
hko prav tako velik grešnik ka-
kor kak posvetni politik, to mi
nikakor ne gre v glavo!

PRIPOVEDNI DEL

A. ZAGORSKI:

Pod okupacijo

(Odlomek)

Kamnarjev Franc je hodil po skrivnih potih in niti doma ni ničesar povedal. Samo kakšen letak ali časopis je prinesel kdaj domov.

— Odkod tebi to? — je vprašal oče.

— Vseeno. Beri in vrni.

— Menda tvoj oče sme vedeti, kje si dobil časopis? Ali mi morda ne zaupaš?

— To je konspiracija.

— Kaj praviš? Konspiracija?

Ali pa veš, da sem bil jaz vojak v Rdeči armadi, da sem bil v revoluciji? General Pjotr Petrovič me pozna, in ko pridejo Rusi, ga poiščem in mu raportiram: Tovariš general, Anton Kamnar sem, borila sva se skupaj proti buržoaziji takrat in takrat in tam in tam. Ali me še poznate? Prav gotovo se me bo spomnil in me bo udaril po rami in rekel: "Ej, ej, starij tovariš!" Ti, fakini, pa svojemu očetu ne zaupaš!

Kamnar je bil namršen. Mislil je nemara, da se tako držijo vsi stari rdečearmejci, kadar so užaljeni. Potem se je pa zatopil v branje in vse bolj vedro mu je postajalo lice.

— To je dobro, — je presodil na kraju. — Samo mladi ste še, mladi! Nobenega starega vojaka ni med vami, nobenega, ki bi preživel revolucijo, ki bi bil z Budjonijem proti intervenciji ... Ah, fakini! Na, skrij in glej, da te ne dobijo. Razčetrverili bi te, živga pekli kot so delali z nami sedemnajstega ... Ali pa — pusti meni, dal bom naprej. Naj vsi berejo, za vse je ...

Oče je spravil "Poročevalca" pod srajco, Franc pa ga je opomnil in podražil:

— Samo previden bodi, da tebe ne razčetrverijo.

— Me niso sedemnajstega, pa me tudi zdaj ne bodo!

Kamnar je posodil zvečer časopis Bojanu. Ta se je zaklenil v kuhinjo in požiral besede, ki so govorile o skupnem boju vsega slovenskega naroda, o novi Jugoslaviji, o Rusiji. Osvobodila fronta je klicala v boj proti okupatorju in izdajstvu.

Toda kako se boriti? Golih rok, in ko so povsod Nemci?

Tudi na to vprašanje je odgovoril časopis: organizirati se, povezati se, da bomo kot veriga, nevidna veriga od človeka do človeka, od hiše do hiše, od kraja do kraja, po vsej domovini. Oznanjati upor, razplamtevat ga, in iskati in širiti letake, pisati gesla po zidovih, zbirati tiskarske potrebščine, rušiti proge, kvariti stroje, zaničevati Nemce in izdajalce, mrziti jih. Mrziti jih z vso dušo. Mrziti jih tako, da roka ne bo vztrepetala v borbi.

Časopis je klical k uporu, k orožju.

Bojan časopisa ni pokazal materi. Bal se je. Toda ona je videla spremembo v sinu.

— Bojim se zate, — je rekla.

— Bolje je, da ne zahajaš toliko h Kamnarjevemu.

Bojan matere ni ubogal. Večer za večerom je hodil v pritličje. Kamnar pa je še kar naprej govoril o kruhovodu, o generalu Pjotru Petroviču in svojih doživljajih in izkušnjah, toda tudi sina je poslušal, kadar je privihral domov, da se naje fiziolo ali makaronov in spravi kakšne papirje v dimnik.

— Mladina grabi za vajeti, prav je tako. Samo to ti povem, da stare tudi poslušajte, mi smo veliko pretrpeli in veliko skusili.

Stari je bil ponosen na sina.

— Po moji poti hodi, nisem ga slabo vzgojil, — je premišljeval. Moje seme je! — Kamnarica pa je po navadi molčala. Ko je prišla z dela, je skuhala, pospravila in krpala. Včasih pa je šla k Bojanovi materi in kadar sta bili sami, sta se o vsem porazgovorili: o politiki, o vojni, o moških in otrocih ... Imeli sta konferenco, — je pravil Kamnar. In res sta razpravljali s tolikšno vnemo, kot da bi sklepali o vojni in miru.

— Politika ni za babe, — je rekel Kamnar, ona pa se je vzravala kakor še nikoli.

— Škoda, da si bil tako dolgo v Rusiji in nič ne veš o ženski enakopravnosti. Tvoj Pjotr Petrovič bi te lepo pogledal, če bi te zdajle slišal.

— No, prav utegnili sva z generalom govoriti o ... Hotel je reči: o babah, pa se je premislil in rekel: — o ženskah, ko je venomer pokalo okoli glav. Generala mi pa kar v miru pustil!

In prj tem je ostalo: ni več govoril o babah, ona pa ne več o Pjotru Petroviču.

Kamnar je priznal po dvajsetih letih zakona ženi enakopravnost.

Tudi Bojan je delal. Za pol ure, za eno uro je odšel z doma in se vračal vesel, razigran. Zdal ga niso več tako bodli kljukasti križi in slike blaznega zločinca v izložbah. Posmeheval se jim je: "To je maskarada, mesto pa živi svoje življenje. Tiho, toda uporno in žilavo!"

Mesto je govorilo šepetaje, da ga ne bi slišal Nemec ali izdajalec: po kletih, po podstrešjih, v sencah dreves. Duša mesta je hodila nevidna po ulicah, po trgih, mimo kasarn in ječ. Zjutraj so bile ulice posute z listki in letaki, stene popisane z gesli. Duša mesta je obiskovala vsa ljudji, od hiše do hiše, od pisarne do pisarne, od tovarne do tovarne, od stanovanja do stanovanja. Na vsaka vrata je potrkala. In kjer

so se odprla, je napolnila sobo in ljudi s svetlobo. Kjer se pa niso odprla, je narisala na vrata in na čela neviden znak — videli so ga samo njeni ljudje.

Tudi na materina vrata je potrkala.

— Vem, kaj delaš, — je rekla Bojanu mati tisti večer.

— Bojim se zate, ko te čakam, pa te ni domov. Če bi mi povedal, bi se manj bala ... Če bi lahko tudi sama kaj pomagala ...

Bojan je dajal od tedaj tudi materi časopise in letake. In veliko je pripomogla k stvari, ko je prenašala literaturo in pošto iz predmestja v predmestje in v mesto. Včasih je sedla na vlak in odnesla pošto, zdravila ali celo orožje ali municijo v kakšno vas, od tam pa se vrnila z jajci, moko in mlekom. Spekla je kaj in oddala za jetnike in ilegalce.

Neki večer je povedal Bojan, da bo prišel tudi k njim ilegalce. Mati je pripravila večerjo, skromno, vendar razkošno za njeno ubožstvo.

— Ne bo ga, — je rekla pozno zvečer.

— Prišel bo, — je rekel sin.

— Ilegalci ne poznajo več. Oni merijo čas po sestankih, po akcijah.

Pa je potrkalo prav narahlo, da bi sosed, profesor, ne slišal.

Tiho je vstopil ilegalce in tiho je zaprl za seboj vrata. Pristrčno, sproščeno se je smehljaj in se rokoval z materjo in z Bojanom. Bil je srednje velik, širokega, koščenega lica. Nič okornega ni bilo na njem, nič tujega. Z enim pogledom se je razgledal po kuhinji in bil je doma.

Popraševal je po ljudeh, ki stanujejo v hiši, odložil plašč in klobuk in sedel.

Mati do tedaj ilegalcev še ni videla. Ničesar določnega si ni predstavljala, le spoštovala in ljubila je ljudi, ki nosijo najtežje breme boja, ki so povsod in nikjer, ki se neprestano bore in ne mislijo na sebe, čeprav jim je vedno smrt za petami. Začudilo jo je in bilo ji je prijetno, ko je videla, kako preprost človek je ilegalce.

— Kdaj bo konec vojne? — je vprašala mati. Ilegalce se je nasmehnil in pomislil.

— To je težko reči. Toda tako blizu kot zdaj še nismo bili, — je pribil, potem pa rekel resno: — Na zmago še ne smemo veliko misliti, to človeka zanese. Treba je zmago delati. Čim več bomo delali, tem bližja nam bo. Delo — to daje človeku moč. Iz tega raste samozavest.

— Rusi se pa še kar umikajo? — je vprašala mati plaho.

— Treba je nekaj časa, da se tako velik medved zgane. Sovjetska dežela je velika: šestino sveta. Sovjetska zveza je miroljubna dežela in bila je napadena. Zdal zbira veliko vojsko in kuje orožje, potem bo pa udarila po fašizmu in ga zmlela.

Vse, kar je govoril ilegalce, je bilo jasno in čisto. Mati je bila zadovoljna in je priklimala. Potem je povpraševala še vse mogoče: o Angliji in Ameriki, pa o Stalinu, kakšen človek je, in kako je v Sibiriji in na Hrvaškem. Mati je bila zelo radovedna. "Bog ve, kdaj bo spet prišel," si je mislila. "Ljudje pa povsod, kamor pridem, povprašujejo po novicah." Potem so se menili o delu, kako je treba zbirati narodni davek, kako za ljudsko pomoč, kam je treba oddajati zdravila, papir, matrice, tiskarsko barvo.

— Najvažnejše pa je orožje in municija. Nekaj naših je že šlo v gozdove in še več jih bo šlo. Počasi bomo šli vsi. Napadali bomo Nemce povsod, po vseh cestah in progah, rušili bomo mostove, lotevali se bomo prvna manjših postojank, potem pa vse večjih. Orožje bomo trkali Nemcem iz rok in veliko naših bo padlo v boju. Zato je orožje najdragocenejše blago ... Pa obleko je treba pripravljati, povere, rokavice za zimo ...

Bilo je že čez polnoč, ko so legli. V mraku je odložil ilegalce

ZRACNI POTNIŠKI PROMET se je po vojni zelo povečal in še bolj se bo čim se razmere po svetu uredijo. Tudi nezgode z letali naraščajo. V minulih nekaj tednih se je dogodilo veliko aeroplanskih nesreč, dve največji v Newfoundlandu, v katerima je izgubilo življenje okrog 60 oseb. Gornje je z omenjenega otoka slika, kjer je eno izmed letal v divjini padlo na tla in zgorelo. Vsi potniki v njemu so bili ubiti. Dalje je v isti dobi padlo na tla veliko angleško letalo blizu Singapura, par ameriških vojni letal v tej deželi in eno potniško letalo v Franciji. V Belgiji je dne 7. oktobra neko letalo padlo na šolo, kar je v nji povzročilo požar. 21 dečkov v šoli je bilo ubitih, in pa pilot letala. Njegovo mater, ki je videla sina ter njegovo letalo pasti na tla, je ob tem prizoru zadela kap. Ubityh je bilo v tem kratkem času v letalskih nesrečah nad sto ljudi.

k zglavju samokres in bombo, potem pa trdno zaspal.

Tudi Bojan je zaspal. Sanjal je o Nemcih. Gnusni so bili kot tiste spolzke črne živali, ki se plode po kolodvorskih stranicah. Bilo jih je veliko in Bojan jih je gazil. Bilo pa jih je vedno več in Bojan se je umikal korak za korakom. Nenadoma pa je začutil v roki nekaj trdega, velik in težak bat. Trdno ga je zagrabil in udaril, bil je na levo in desno. Tedaj je opazil, da to ni palica, da je — puška. Potem je vse izginilo, samo v rahli svetlobi je zrl v Bojana lice, skoro pozabljeno lice fanta z rjavimi očmi. Gledal je v Bojana mirno, spokojno kot dober star tovariš, na čelu pa je imel majhno črno rano ...

"To je bila njegova puška," je pomislil Bojan v polsnu. "Njegova puška, ki jo je spravila Desna, predno so prišli Nemci. Zdal je prišel tisti čas, o katerem je govorila ... Potem pa je utonil spet v temo. Trdno je zaspal zdravo spanje brez sanj in nemira.

Mati pa dolgo ni zaspala. Ona ni nobeno noč veliko spala. Ležala je na levi strani, tiho je dihal, bedela in premišljevala.

"Delavec je na rokah se mu pozna in na licu. Miloš je. Toda to gotovo ni pravo ime. Ilegalci imena spreminjajo, da zabrišejo sled za seboj. In tako živi: vsako noč pod drugo streho, večkrat po kletih, med zaboji, med trami na podstrešju ali kje na polju ... Če ga dobijo Nemci, ga ubijejo. Pa ne samo to: raztrga jo ga, zveri. Kako se je le mogel človek sprevreči v takšno pošast?!" Koliko muk mora prestajati človeštvo zaradi tega! Morda pa je potrebno? Veliko slabega se je nabralo povsod, v državi in v ljudeh. Po vseh teh strahotah mora postati svet drugačen, boljši ..."

V ŠOLI ZA SLEPE

V tistem delu mesta Kujbiševa v Sovjetski zvezi, tam blizu obrežja Volge, stoji trinadstropno belo poslopje. Na vratih je tablica, kakršno vidimo navadno na sovjetskih šolah. Tu prebivajo in se uče slepi otroci.

Sola je bila ustanovljena pred 50 leti na iniciativno nekega zasebnika. Bila je skromna ustanova, kjer so se slepi otroci 4 do 5 letih naučili čitati in pisati, potem pa so odhajali na ulico in se preživljali z beračenjem.

Po Oktobrski socialistični revoluciji je prevzela to šolo država. Uveden je bil sedemletni šolski pouk in otroke so pričeli poučevati v strokah, dostopnih slepcu. Sola je dobila več delavnic, v katerih izdelujejo slepi otroci umetne rože, preproge, košare in pohištvo. Po dovršeni

šoli dečki in deklice ne odhajajo na ulico, kakor prej, temveč jih pošiljajo v trikotajna, pohišvena, knjigoveška in druga podjetja.

Med pedagogi šole je 20 odstotkov slepcev. Mnogi med njimi so gojenci te šole, ki so pozneje dovršili še višjo šolo.

Bivši učence šole, Makarov je istočasno dovršil glasbeno šolo in zdaj poučuje v šoli petje.

Ivan Zlobin je postal profesor na pedagoški šoli in aspirant filozofske fakultete moskovske univerze. Vasilij Stepanov je docent taškanske univerze.

V letošnjem šolskem letu je bila šola za slepe otroke razširjena v srednjo šolo. V dveh letih dobe otroci v nji polno srednješolsko izobrazbo. Letos bodo učenci te šole prvi maturirali.

Med vojno je sprejemala šola v vojni oslepele otroke in mladence. V najvišjem razredu sta med drugim 20letni poročnik Rdeče armije Vasilij Severin, ki je oslepel na fronti, in 18letni beloruski partizan Miša Paduta. V 10. razredu se uči Viktor Vladovav, mladi pesnik, ki je izgubil vid pri obrambi Stalingrada. Med učenci je tudi žrtve vojne Sura Terehov, sin komandirja partizanskega odreda iz Orla. Sura je star 11 let. Zadnje, kar so videli njegove oči pred tremi leti, je bil strašen prizor, ko so nemško-fašistični vojaki zverinsko ubili njegovo mater. Potem so Nemci zgrabili osemletnega dečka in zahtevali od njega, naj pove, kje se skriva njegov oče? Otrok pa tega ni hotel povedati. Tedaj so ga Nemci položili na prag in mu odsekali roko v komolcu. Deček se je onesvetil. Nemci so ga streljali v glavo. Suro so našli v mlaki krvi onesvečenega. Bil je slep.

Ko so nesrečnega dečka pripeljali iz bolnice v šolo za slepce, je prejel več dni in noči in neprestano vpraševal, zakaj so mu ubili mater. Mlada profesorica zgodovine Evgenija Kajukova je neprestno bedela pri njegovi postelji. Nekeč je deček umolknil, potem se je pa nežno privil k nji in ji dejal tiho:

"Bodite mi mati!"

Evgenija je zaplakala in pritrdila. Zdal sta nerazdružna.

Poletje prežive gojenci šole v lstenem počitniškem domu, kopljejo se v Volgi in sončijo, da so lepo zagoreli. Pozimi se uče, obenem pa v svojih delavnicah pridno delajo, da bodo dobro podkovani vsak v svoji stroki. Dva najst gojencev se uči v glasbeni šoli. Slepil Oleg Albrandt je odlično dovršil klavirsko šolo in bil sprejet v leningrski konservatorij. Sola ima sijajen pevski zbor, ki ga vodi igralka Kujbiševskega gledlišča glasbene komedije Solovjeva. Posebna zanimivost te šole so njeni pedagogi. Vsi, od najstarejšega učitelja, splošno priljubljenega

Ivana Zirujeva, do najmlajšega člana kolektive, Evgenije Kajukove, so posvetili vse svoje sile po usodi tako težko prizadetim otrokom. Težko bi našli drug kolektiv, ki je tako požrtvovalen in potreben in ki tako jasno vidi pred seboj svoj cilj. Ravnatelj šole je rudarski inženir Aleksej Babakov. Na fronti je malone povsem izgubil vid. Ves se je posvetil slepim otrokom in slišati bi morali, s koliko ljubeznijo govore o njemu in o vsakem učitelju njihovi slepi gojenci, da bi razumeli, za kakšno ceno sta bila pridobljena ta ljubezen in spoštovanje.

Klavdija Morozov.

Iz Kansasa

Včasih človek res ne ve če je v splošnem lepša cvetoča pomlad ali je jesen s svojo idilo.

Druga leta smo se napotili kakršen krasen jesenski dan meseca oktobra, ko je sonce že izgubilo svojo moč, v gozd po divje orehe. S seboj vzameš, tako za kratek čas, puško če slučajno opaziš toliko verveč na drevesu, ki gloda oreh ali pa jih urno spravlja v drevesno duplino za zimski čas. Lahko pomeš tudi na jato jerebic, ki tečejo čez pot, ako slutiš, da ni nepoklicano uho v bližini.

Gozdno drevje je po prvi jesenski slani dobilo zlato rumeno listje, ki se pri belem hrastu spreminja že v krasno temno rdečo barvo. Le škoda, ker si človek tako malokdaj vzame čas občudovati te prirodne krasote.

Letos divjih orehov ni. Vze-la jih je pozna pomladanska slana. Tudi grozdje divje vinske trte letos ni vredno obirati; zaradi poletne suše je ostalo drobnost in suho in pa — sladkorja ni ...

Kdor ima rad zajce (cotton tail), teh je letos na pretek. Večinoma za "vsakim grmom eden." Toda naš pravi lovec ne strelja takih prozaičnih stvari. Jerebice, prerijske kokoši in pa divje race ter gosi, ki se v jeseni vračajo v jatah iz Kanade tod čez na jug in se čez noč ustavljajo tudi pri manjših vodah — to je pač vredno dobrega lovca, menda zato, ker se težje dobi.

Opaža se, da naša tukajšnja prosperiteta pojema. Med vojno je že vsakemu smrkolinu gledal dvajsetak iz žepa in sedemdesetletne stare babice so ponosno hodile v moških hlačah v vojno tovarno delati bombe in se zaničljivo ozirale na stare nekdanje majnarje, češ, kaj boste vi z vašo nekdanjo majnarsko plačo, ki včasih ni zadostovala niti za kislo mleko!

Dela sedaj ni več. Brezposelnostne podpore, ki se je tako prilegla po odslovlitvi iz tovarniškega dela, tudi ni več. Odpušeni vojaki imajo sicer še nekaj cvenka in obliki raznih vladnih podpor, toda tudi to bo kmalu prenehalo in potem bo treba iti v industrijska mesta pogledati za delom. Tako se počasi vračamo v "normalne" čase.

Pa še nekaj o "palitiki". Če je sedanje pomanjkanje mesa umetno prirejeno ali ni, to ni nikaka uganka za tistega, ki nekoliko pogleda okrog sebe in ki čita dnevna poročila. Na pašni-kih opazih povsod ravno toliko živine kot ponavadi, mesa pa je kar čez noč zmanjkalo na trgu. Klavnice, veliki živinorejci in navadni farmarji, kateri so saj toliko neodvisni, da lahko čakajo višjih cen, drže živino doma z namenom, da se ubije OPA in uvede nekontolirane cene.

Tako se veča mržnja proti sedanjim demokratijski administraciji pri gospodinjah in delavcih, ker nimajo mesa v "dinner pail". Nič čudnega ne bo, če drugi mesec pri kongresnih volitvah potegne plaz demokrate raz sedla in postavi republikance na njih mesto. Povprečen volilec, ki ne vidi dalj kot seže njegov nos, ne zapodade, da so v ravnokar zaključenem kongresu — kot bodo v bodočem — skoro vsi poslanci nazadnjaki in da so zagovorniki velike mošnje, pa naj bodo to republikanci ali pa "demokrati" iz solidnega juga. Nastopali so složno proti vsaki stvari, ki bi bila količjak v splošno delavsko korist in med republikanci in demokrati ni bilo v tem nikake razlike.

Res žalostna prikazen so ameriški progresivci in drugi liberalni elementi, ki so se prejšnja leta oklepali "new deala", zdaj pa, ko so bili njegovi zadnji ostanki, s Henryjem Wallacem vred pometeni na cesto, pa ne vedo ne kam ne kako. Ampak ustanoviti svojo lastno neodvisno stranko ne, to pa ne!

A. Shular.

Izpodirvanje premoga

Glasilo ameriških finančnikov "The Wall Street Journal" poroča iz statističnih virov, da se po vojni čezdalje bolj uriva za kurivo in gonilno silo olje na škodo premogovniške industrije. Hišni posestniki nadomeščajo premog z oljem kolikor hitro jim morejo konfektirji oskrbeti v ta namen potrebne naprave.

Drugi tekmeč premogu je plin, toda ne v tolikšni meri kakor olje, pravi omenjeni list.

Enako je tudi na železnikah. Namesto lokomotiv, kurjenih s premogom, vidimo na progah vedno več dieselnih lokomotiv — leteče elektrarne, kurjene z oljem.

Ameriške zamorske čete iz tujine že vse odpoklicane

V začetku oktobra je bilo v Evropi v ameriški vojaški službi samo še 1.882 črncev. Vsi drugi zamorski oddelki so se že vrnili, večinoma kmalu potem, ko je bilo konec vojne.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izvršitelj Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceo \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inosematvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWNDALE AVENUE

CHICAGO 23, ILLINOIS

Poslušajte

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicago od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET

Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-861

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

lati "pokoro" v kak samostan. Da bi bil škof obsojen v kamnolome toliči kamenje, kaj takega se v Evropi, ne drugje, ni dogajalo. Dogajalo pa se je skozi stolca, da so bili škofje sodniki in čestokrat v izrekanju kazni zelo krvoločni.

Kardinal Mooney v Detroitu je Titov režim obdolžil terorja proti katoliški duhovščini, brutalne "čistke" proti nji in apeliral na naš državni department, naj stori v obrambo preganjanega nadškofa Stepinaca vse potrebne korake, da se ga osvobodijo. Pravi, da se mu čudno zdi, ker je naša vlada vprico Titovega divjstva tako ravnodušna in brezbrizna. Pa ni. Le pomagati si ne more.

Edvard Kardelj je anglo-amerikemu bloku dejal, da ni napravil iz mirovne konference drugega kot številni stroji — petnajst glasov proti šestim. Ampak številni stroji sam na sebi ne pomeni miru, neglede kolikšno večino nasteje. Kardelj je poudaril, da mora mir sloneti na sporazumih, razumevanju pravice, na kompromisih in vzajemnosti. Ampak take reči niso bile še nikoli svojstva diplomacije.

Senatorja Vandenberg in Connally sta se na mirovni konferenci v Parizu v pomoč Byrnesovi taktiki ("be tough with Russia") pridno oglašala. Eden izmed njiju se je po sprejemu italijanske mirovne pogodbe (glasovalo se je o vsaki klavzuli posebej) spozabil, da je v večji družbi radostno poudaril, "to smo jih namlatili!". In je dodal: "Oni (sovjetski blok) imajo besedo, mi pa besedo in glasove." Morda je mislil, da je v zveznem senatu, kjer lahko en glas večine pomeni novo postavko, ki je veljavna tudi za manjšino. Toda v Parizu je bil vsak glas oddan v imenu države, katero je delegat zastopal. Ako je bil v manjšini, to ne pomeni, da se bo morala njegova vlada svojemu stališču odreči. Kajti kot je rekel Kardelj: "Vi se radujete, a mi (Jugoslavi) te konference ne bomo nikdar pozabili. Borili se bomo toliko časa, da se nam storjeno krivico popravi." Ameriški senator je med tem lahko spoznal, da večina na mirovni konferenci ne pomeni isto kot v zveznem senatu ali v poslanski zbornici, kjer vsak poslanec glasuje po svojem nagibu in iz svojih nagnjenj, torej kot individualist, neglede na volilce, in neoziraje se na stranko.

Pomožni vojni tajnik Symington se je pohvalil z načrtom, ki bo dal našim morebitnim bodečim sovražnikom razumeti, da se z nami ni šaliti, ako nečesto biti v naprej tepeni. Določa turo naših velenobombnikov okrog sveta. "Kajti tudi zračna flota je lahko instrument naše vnanje politike in nji v oporo, ne samo vojna mornarica." Torej čika tudi Symington na Rusijo. Medtem prihajajo iz Sovjetske unije poročila, ne samo iz sovjetskih temveč tudi iz ameriških častniških krogov, da si ljudstvo tam ne želi drugega kakor mir, da si v njemu obnovi svoja porušena vasi in mesta, da si popravi ceste in mostove, pridobi živine in strojev za obdelovanje polj in da si ustvari raz-

mere, v katerih bo človeku vredno živeti.

Dve sovjetski republikli, ki sta poleg ruske sovjetske republike največji (Ukrajinska in Belorusija) v uniji, sta skoro popolnoma razdeljeni in njuna polja so bila opustošena kot da so nepregledna puščava. Mnoga velika mesta so bila spremenjena v razvaline. Uničevanje se je pričelo ob umiku sovjetske armade, da bi Nemcem ne prišlo nič koristnega v roke. Potem so rušili Nemci ob svojem umiku. In tako je šlo semintja od nacijske invazije 21. junija 1941, pa do konca vojne. Čisto umevno je, da se ljudstvo tako silovito prizadeva dežel čudi, kako se sploh kje na svetu še morejo dobiti vplivni ljudje, ki govorijo o neizogibnosti tretje svetovne vojne.

Chicago Tribune ima v Helsinkih na Finskem poročevalca, ki vprašuje na postaji in v hotelih iz Moskve in drugih krajev Sovjetske unije došle potnike, češ, kako je tam, kakšne so razmere, kaj počno boljševiki...? Nekateri potniki so opreznosti in nočejo odgovorjati ne tako ne tako, češ, da so bili tam po opravih, drugo jih ne briga. Dobe pa se tudi zgovornejši, ki so Tribuinemu reporterju nasečebetal o pomanjkanju v Rusiji, o udobju za privilegirance v Moskvi, o silni draginji, o ljudeh, ki so v capah namesto oblekah in obuvalih, o pomanjkanju strojev v Ukrajini, o nezadostni žetvi, o nezadovoljstvu. Vse to je lahko res, dasi le v najbolj prizadetih krajih, po katerih je vojna štiri leta pustošila. Toda v Tribuni je tudi trditve, ki je iz trte izvitja. Namreč, da si sovjetske mase žele nove vojne, in sicer zato, ker so uverjene, da bo anglo-ameriški blok v nji Rusijo pretepel ter osvobodil njena ljudstva izpod tiranskega komunizma.

McCormickov "največji dnevnik na svetu" (Chicago Tribune) je pred vojno vzdrževal v Rigi posebno propagandno pisarno proti Sovjetski uniji, ki so ji tu in po svetu rekli "kovačnica laži". Njen glavni ravnatelj je bil Donald Day. Tribuno in na njegova poročila naročene liste je polnil s spisi o strahotah, ki se gode v Rusiji. V tem oziru ni takrat v zagrizenosti do USSR prekal čikaške Tribune noben drug svetovni list. Ko je prišla Riga pod sovjete, je Day pobegnil na Finsko in od tam nadaljeval. V času Hitlerjevega napada na Rusijo se je ta Hitlerjev ljubljeneec vpisal prostovoljno v finski armado. Medtem je ameriška tajna služba dognala, da je bil Donald Day plačan Hitlerjev propagandist in špijun tudi v času, ko ga je plačevala za svojega dopisnika McCormickova Tribuna. Slednja se je potem radi tega večkrat opravičevala z izjavo, da je Donald Dayja odslovila še predno se je izvedelo, da je v nacijski službi. Ker se ni McCormick iz takih incidentov nič naučil, skuša svojo kovačnico hujškanja in laži proti Rusiji obnoviti.

Nadškof Richard J. Cushing v Bostonu je odredil, da smejo odslej v njegovi nadškofiji voziti z avti tudi nune. To človeka spomni na Vatikan, kjer se je eden bivših papežev branil avta

V HOLLYWOODU se je v filmski koleniji pričela že v septembru stavka "movie" igralcev ter delavcev — ne sicer proti kompaniji temveč zaradi jurisdikcijskega spora. V laseh za jurisdikcijo nad enimi in istimi delavci sta si dve uniji — obe pripadajoče AFL. Ker so se pred vhomom v studio prizadete filmske družbe dogajali pretepi, je posegel vmes šerif z armado svojih deputirjev. Bilo je veliko trenja, precej piketov zbilih na tla in deputiji pa so tolkli po vojaško oboroženi, kakor priča slika.

še dolgo potem, ko so se v njih že vozili vsi drugi vladarji, principi in knezi. A končno so se modernemu toku podali tudi v Vatikanu in papež je tedaj dobil eno najlepših limuzin. Rekli so, da je bila nalašč zanj narejena. Konji so torej v modi le še na angleškem dvoru, toda samo v največjih svečanostih, kadar se kralj in kraljica še vozita v zlati kočiji, ki jo vleče več parov elegantnih konj.

Jugoslavija je plačala sorodnikom petih ubitih ameriških letalcev \$150.000 ali \$30.000 za vsakega. Sorodniki enega so rekli, da jim ta znesek ne bo dal ubitega sina in brata nazaj in je naravno, da bi rajše njega kakor pa \$30.000. Bil je pač neprijeten, morda tudi neroden incident, za katerega pa Jugoslavija odklanja krivdo. Omenjeno vsoto je plačala — tako so pojasnili v Beogradu — iz človekoljubnosti in iz simpatije do sorodnikov pokojnih letalcev. Škoda za dva ameriška razbita letala pa Jugoslavija noče plačati. Vzlic temu je ta neljuba zadeva menda v glavnem poravnana in s časoma bo tudi pozabljena, kot se pozabi vse drugo, prej ali slej tudi vojne in njene grozote, čeprav je bilo v njih ubitih stotisoče in milijone ljudi. Bilo pa bi morda dobro, če jih svet ne bi pozabil tako hitro. Verjetno je, da če si jih bi narodi ohranili pred očmi, se bi nove vojne ne mogle dogajati tako zlahka in tako pogosto.

Drew Pearson, ki se v svojih prerokbah rad zmoti, je v svojih komentarjih v radiu dne 5. oktobra trdil, da je naša vlada Anglijo skrivoma založila z atomskimi bombami. Vojni tajnik je to trditve zanihal. Zdaj je vprašanje ali naj verjamemo njemu ali Pearsonu. Nekaj le mora biti na stvari.

Angleško letalo, ki se je moralo pred par tedni blizu Niša v Jugoslaviji spustiti na tla, je postalo predmet hujškanjev, češ, kako arogantna je Titova vlada. Pa je zadevo končno London pojasnil, da ni bilo v nji ničesar narobe, le mal nesporazum, ki pa ga ni zakrivila jugoslovanska oblast. Tako je šla stvar mimo ne da se bi razpletla v "incident".

Neki Rus je ponarejal karte za dobavo sladkorja. Oblast mu je prišla na sled in bil je na sodišču v Moskvi obsojen v smrt. Vsega skupaj je s ponaredbami dobil nepostavno nekaj ton sladkorja in pri tem precej zaslužil. Ali se mu je izplačalo? Ne v Rusiji! Pri nas bi morda uspel.

Blizu Gorice so 8. oktobra našli v grmovju ubitega slovenskega kaplana, ki so ga pogrešali že par tednov. Baje so ga ubili "komunisti", ker so ga sumili sodelovanja z italijanskimi nacionalisti in fašisti. Gorški nadškof Carlo Margotti je dejal,

HELP WANTED

MIEHLE COMPANY

Has Openings for Experienced
BENCH HANDS — SINGLE SPINDLE DRILL
MILLING MACHINE OPERATORS — ENGINE LATHE
PLANER — PUNCH PRESS OPERATORS
TURRET LATHE OPERATORS — WHEEL POLISHERS
AUTOMATIC SCREW MACHINE SET-UP MAN
40 Hour Week — Bench Hands
48 Hour Week — Machine Operators
Permanent Positions — Good Salary
— Night Shifts —
APPLY
MIEHLE PRINTING PRESS COMPANY
WEST 14th STREET — S. DAMEN AVENUE

GIRLS — WOMEN

"GET SET NOW ON A STEADY GOOD PAYING JOB"
FOR
SIMPLE ASSEMBLY WORK
Paying good wages — If you don't know how, we will teach you
40 hour week — Clean, modern plant — Many Employee's benefits
SUN KRAFT, INC.
215 WEST SUPERIOR STREET
CHICAGO

WANTED

CENTERLESS GRINDER OPERATOR
WITH EXPERIENCE — ALSO
DIE MAKERS (2)
WITH EXPERIENCE
HIGHEST WAGES — STEADY POSITION — 50 HRS. WEEK
BEST WORKING CONDITIONS
QUADRIA MANUFACTURING CO.
213 GRAND AVENUE

OLD ESTABLISHED FIRM

WITH AN EXPANDING PEACETIME PROGRAM NEEDS AT ONCE!
Combination Screw Machine Operators and Set-Up Men
also Metal Pattern Maker and Repairmen
MODERN PLANT — OPENINGS ON THREE SHIFTS
48 HOURS WEEK — BONUS FOR 2ND AND 3RD SHIFTS
Excellent working conditions — Will try to locate
Apply in person or write — Each inquiry will be acknowledged

NYLEN PRODUCTS ST. JOSEPH, MICHIGAN

"GET SET NOW ON A STEADY JOB!"
WE HAVE IMMEDIATE OPENINGS FOR
HAND SANDERS and LABORERS
TOP WAGES TO TOP MEN — TIME AND HALF OVER 40 HOURS
Hospitalization — Group Insurance Plan — and other Company
Benefits — Excellent Working Conditions — Steady work
throughout the year
APPLY TODAY

AMERICAN FIXTURE MFG. CO.
2300 LOCUST ST. LOUIS, MO.

WE NEED AT ONCE MEN

Aircraft Technicians,
Drill Press & Lathe
Operators
Drill & Tap Cutter
Grinders, Inspectors
Assemblers
ALSO
Girls & Women
for Office, and General
Factory Workers
Apply at once (Ill. Division)

AVIATION CORP. BENDIX

505 N. Sacramento Blvd.

WANTED AT ONCE Side Gluers—Sprayers

FOR WORK IN PIANO FACTORY
Good Wages — Best Working
Conditions — Paid Vacation
Free Life Insurance
Opportunity for Advancement

P. A. Starck Piano

3859 S. ASHLAND AVE.

WE NEED AT ONCE Structural Checkers Structural Detailers

Should have 5, 10 years practical
experience, heavy mill type
structures and conveyors. Top hourly
rate. Permanent work. 45 hour
week, plenty of overtime

Design Service Co.

4614 PROSPECT AVE.
CLEVELAND, OHIO

STENOGRAPHER
Permanent — Pleasant and
Interesting Work
Small Office — 5-day week
WILL CONSIDER BEGINNER
Call: RANDOLPH 5517

HELP WANTED

COUNTER GIRLS

BUS BOYS

PORTERS

CASHIERS

AGES 17 TO 65

NO EXPERIENCE NECESSARY

APPLY

FACTORY STORES CO.

CARNEGIE-ILLINOIS
STEEL CORPORATION
89TH STREET GATE
MONDAY THROUGH
FRIDAY

WOMEN HANDY WITH A NEEDLE

TO REPAIR CARPETS AND
ORIENTAL RUGS
No experience necessary
We will teach you

NAHIGIAN

BROTHERS, INC.
175 N. WABASH AVENUE
ASK FOR MR. HARRY

For Men Who Want A Future

Blacksmith Helpers

WANTED IMMEDIATELY
GOOD STARTING WAGE
STEADY WORK — GOOD
WORKING CONDITIONS

Apply at once

STANDARD SPRING CO.
1319 LARRABEE STREET
Mohawk 2880

LOOK FAST

Drill Press Operators

ON CASTING MACHINES
UNUSUAL OPPORTUNITY FOR
SKILLED WORKERS
Start \$1.00 a hour.
Plenty of overtime
Opportunity for advancement
Apply

PROGRESSIVE

SOLIDIFICATION CO.
6420 SOUTH STATE

This Position Combines Security,
Steady Work, Good Wages!

MOLD MAKERS

with Experience on Plastic Injection
and Compression Molds
48 hour week — 1½ for overtime

PANNOS MFG. CO.

508 SOUTH KOLMAR
NEVADA 4170

GIRLS! WOMEN!

Immediate Openings at the

Blackhawk Restaurant

for
CASHIER and LIQUOR
and FOOD CHECKERS
Good hours. Pleasant working
conditions. Very good wages
Meals and uniforms furnished
APPLY NOW TO MISS RIOS
Blackhawk Restaurant
139 N. WABASH AVENUE

MODEL — MAKER

EXPERIENCED ON METAL
To help big manufacturer to
step into a new field
— Call in Person

GENERAL BINDING CORP.

812 BELMONT AVE.

SWITCHBOARD OPERATOR

UNUSUAL STARTING WAGE
40 HOUR WEEK
Group Insurance Plan — Vacation
with Pay — Permanent Position.
Excellent Working Conditions
APPLY

GENERAL BINDING CORP.

812 BELMONT AVE.

DOCKMEN and PLATFORM WORKERS

90c per hour. Overtime if you want
Apply now
FOSTER GREY LINES
2437 West 21st Street

HOUSEKEEPER

FOR OLD RELIABLE FIRM
Modern Home — Good working
conditions. High wages
CHICAGO ELECTRIC CO.
1328 West Cermak Road
Canal 2900

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska
knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

ALI JE OBRAČUN Z IZDAJALCI BORBA PROTI VERI IN CERKVI?

Zadnji dan avgusta je vojaško sodišče IV. armade Jugoslavije naznanilo obsodbo proti slovenskim narodnim izdajalcem generalu Rupniku, policijskemu upravitelju Hacinu, domobranskemu podpolkovniku Vizjaku, nemškemu SS generalu Rosenerju in proti dr. Hacinu, mnogokratnemu ministru v stari jugoslovanski vladi, ter ljubljanskemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu. Slednja dva sta bila sojena v odsotnosti. Dne 4. septembra je bila obsodba izvršena: general Rupnik, bivši italijanski, nemški, ustaški in preje čaršijski hlapec je bil ustreljen, Nemeč Rosener, morilec slovenskega naroda, in njegov domači valpet dr. Hacin sta bila obešena, podpolkovnik Vizjak je odšel v zapor na prisilno delo, škofa Rožmana pa čaka 18-letna ječa, Kreka pa samo 15-letna. Vsem je bilo zaplenjeno njihovo premoženje v Jugoslaviji.

SANS je že deloma objavil glavne izpiske tega procesa, ki bi sicer ne izževal posebne mednarodne pozornosti, ako bi ne bil med obtožbami in sojenimi tudi najvišji predstavnik katoliške cerkve v Sloveniji, dr. Gregorij Rožman. Druge, za nas v Ameriki važne točke pa še pridejo v javnost. Toda to ni toliko važnosti kot je dejstvo, da je klerikalna zalega v Ameriki silno zakričala, ker si je jugoslovansko vojaško sodišče "drznilo" soditi in obsoditi njihovega "mučenika-svetnika". Čim bolj hoče uradna Jugoslavija utemeljiti dejstvo, da ni nobenega obtoženca postavila pred sodišče radi njegovega stanu, cerkve ali političnega prepričanja, temveč radi izkoriščanja njegove višje pozicije za protinarodno delo, ki je prineslo slovenskemu narodu toliko gorja, trpljenja in nepotrebnih žrtev — radi njegovega obnašanja kot Slovenec ob času najhujše preizkušnje slovenskega naroda, — tembolj izrablja reakcija sofisticirane metode ter fanatično upije, da hoče Tito uničiti katoliško cerkev v Jugoslaviji.

Kdo je kriv, če so baš predstavniki katoliške cerkve v Jugoslaviji najbolj zlorabili svoj položaj v korist njihovim posvetnim interesom in v škodo narodu, a so igro izgubili?

Kdo je kriv, če se je škof Rožman pajdašil z Nemci in Italijani, jim izražal v imenu slovenske duhovščine in slovenskega katoliškega naroda svojo udanost in obljubaval sodelovanje, blagoslavljal sovražnike, ve in domobranske zastave, dajal nasvete in navodila podrejenim duhovnikom za kolaboracijo s sovražniki in javno apeliral na ljudstvo, da pomaga sovražniku v borbi proti slovenski narodni vojski?

Slovenski narod je sam prepričevalno dokazal, kdo je kriv. In krivci morajo plačati kazen, pa se naj skrivajo pod plavo, rdečo ali črno obleko. Reakcija vidi v njih le "nedolžne žrtve"

komunizma", še niti enkrat pa ji ni prišlo na misel, da bi izdajalsko početje teh ljudi tudi obsojala. Pošteni slovenski duhovniki, ki pravilno razumevajo ves razvoj in ki se niso bali višjih cerkvenih predstojnikov, so javno povedali, da obračuni z narodnimi izdajalci niso nikakoli borba proti veri ali cerkvi, temveč pošteno in pravično postopanje sodnijskih oblasti.

V zvezi s sodnijsko obravnavo v Zagrebu, kjer je po zaslišanju drugih obtožencev postal globoko inkriminiran tudi zagrebški nadškof Alojzij Stepinac in med potekom obravnave postavljen na zatožno klop, je izjavilo sodišče, da obravnava ni nikakoli persekucija cerkve. Predsednik sodišča je ugotovil, da so vsi sodniki, tožilci in sodiščni tajniki katoličani, torej ne more nihče trditi, da se preganja cerkev ali vera. Dejal je: "Prepričani smo, da bi tudi Anglija in Amerika postopale proti svojim duhovnikom, ako bi sodelovali ali vohunili za fašiste." Javni tožilec je tudi povabil tujezmske časnikarje in odvjetnike, ki si ogledajo dokumentarno evidenco, vključivši na stotine pisem, govorov in časniških poročil, ki dokazujejo krivdo obtoženih duhovnikov in škofa.

Se predno se je obravnavala proti škofu Stepinacu pričela, je že ameriška katoliška duhovščina zaupila, da je Stepinac nedolžen in je le žrtev "komunističnega" preganjanja cerkve. Čim je duhovnik postavljen na zatožno klop, je takoj "nedolžen" pa naj bo še tako kriv. Tega gesla se poslužuje reakcija v vseh slučajih. Če pa je uradno dokazano in nepobitno utemeljeno, da je eden ali drugi "nedolžen" se odgovoren za izdajstvo, ki ga je posredno ali neposredno sam izvajal ali radi svoje visoke pozicije bil odgovoren, da so ga izvajali njegovi podrejeni duhovniki, tedaj je to sama "laž in izmišljotina" brez vsakih dokazov!

Saj se poznamo. Gliha skup štrih!

Ameriški tisk ni imel slike zagrebškega nadškofa, pa se je obrnil na jugoslovansko ambasado v Washingtonu. Izročena je bila fotografija, ki kaže "poglavnik" Pavelica pred skupino višje zagrebške duhovščine, med njo nadškof Stepinac s tiaro na glavi. Očividno se tiški celotna skupina ni dopadla, posebno menda ne navzočnost morilca hrvaškega naroda Ante Pavelica, pa je cenzor izrezal iz slike, ostalo njegovo tovarišstvo pa je vrgetl v koš. Bila bi slaba "politika", če bi ameriški tisk kazal škofa v družbi s Pavelicem. Originalna fotografija je priobčena v septemberski številki biltena Združenega odbora.

Če kdo preganja vero in cerkev, jo preganja izdajalsko delovanje njenih nekaterih predstavnikov.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

DELAVCI NE STAVKAJO ZA ZABAVO toda če se jih poslužujejo, imajo vzrok. Stavke, ki nastanejo čez noč, vsled kakega vročevrveža ali nepremišljene taktike, so redke. Stavke so naporene. In kadar je ta ali ona končana — z zmago za delavce, nastane med njimi veliko radovanje. Gornje je prizor z ene takih stavk, kjer so delavci zmagali in se radovali. Slika je iz New Yorka in se nanaša na nedavno stavko pri Long Island železnici.

Dalmacija obnavlja svoje vinogradništvo na združni podlagi

Konec prejšnjega stoletja je trdna us uničila večino vinogradov v Dalmaciji. Ker so v obnovi vinogradništva, ki je sledilo po prvi svetovni vojni, uporabljali kot podlago tri razne neodporne vrste, so ti obnovljeni vinogradi do sedanje vojne v glavnem zopet propadli. To velja v glavnem za vinorodne kraje: Sibenika, Kaštela in Visa. Slabo obdelovanje in še slabša nega vinogradov v teku sedanje vojne, je imela za posledico, da se je trdna us razširila v taki množini, da so vinogradniki primorani posekati vse one nasade, ki so bili cepljeni na slabših, ne dovolj odpornih podlagah. To celo v takih nasadih, ki so bili obnovljeni komaj pred nekaj leti.

Obnova vinogradništva v Dalmaciji je stala pred dvema velikima nalaganja: dobiti dovolj odpornih divjakov za podlage in nabaviti traktorje za hitrejšo in lažjo obnovo. Potrebe po dobrih podlagah (ključih) so ogromne. Zaradi pomanjkanja matičnjakov bo mogoče ministrstvo za kmetijstvo dobaviti samo 400.000 podlag, čeravno znašajo potrebe najmanj ena in pol milijona komadov. Ljudska oblast si z ogromnimi naporu skuša nabaviti in vzgojiti čim prej najnujnejše količine podlag.

V Dalmaciji je sedaj okrog 15.000 ha vinogradov, ki jih je še uničila trdna us. Ker pa močno razpasena trdna us še nadaljuje z uničevanjem vinogradov, si je zato težko predstavljati, kako težka in dolgotrajna bo obnova dalmatinskih vinogradov. Potrebno je, da se nabavi traktorji, s pomočjo katerih se bo dalo preorati zemljo do globine 60 cm, kolikor je potrebno za uspevanje divje trte za matičnjake. Tako so ljudske oblasti v Dalmaciji že sklenile pomagati vinogradnikom z nabavo 15 velikih traktorjev, kakor tudi z nabavo 1000 manjših traktorjev za obdelovanje vinogradov. S takim malim traktorjem se namreč znatno pospeši delo, ker se z njim osemkrat hitreje obdelata zemlja kot z motiko.

Združno vinarstvo

Za produkcijo dobrega vina je treba dobro poznati njegove lastnosti, poleg tega pa je treba imeti odgovarjajoče kleti za shrambo vina, cisterne, dovolj posode in orodja. Vsega tega dalmatinski vinogradniki ni imeli. Zato Dalmacija do sedaj ni mogla nuditi vinskemu trgu kvalitetnih in tipiziranih vin. To vprašanje se ne more rešiti po edinskemu in v nobenem drugem gospodarskem sektorju ni take potrebe po združevanju v zadrugo kot v vinarstvu. Glavna naloga vinarske produkcije v Dalmaciji je v proizvodnji kvalitetnih in tipiziranih vin, kar pa je možno doseči v proizvajalnih vinarskih združenjih.

Ze prej so obstojale v Dalmaciji vinarske zadruge, toda le malo jih je bilo postavljenih na dobrih temeljih. Tudi so združevala le malo število vinogradnikov. Zato take zadruge, ki so povezovala samo okrog 2000 vinogradnikov in to večinoma bogatejših kmetov, ki so imeli mo-

žnost, da investirajo v zadrugo odredjeni kapital, niso mogle služiti interesom vinogradnikov. Te zadruge, ki niso imele centralnih zbiralnic, kjer bi se po strokovnjakiškim vodstvom preselila tipizirana vina, so prepustile vino raznim trgovcem in prekupčevalcem, ki so v svojih kletah pripravljali vina, kakor so jih rabili za svoja tržišča doma in v inozemstvu. Samo v letu 1940 sta izvozila dva izvoznika 110.000 hl vina, medtem ko 50 vaških zadrug, kolikor jih je bilo takrat v Dalmaciji, ni izvozilo niti enega litra vina.

Od 50 vinarskih zadrug, ki so bile prej na področju Dalmacije, jih je danes reorganiziranih 27. Naporu naših ljudskih oblasti so šli predvsem za tem, da se v zadruge povežejo celokupne vasi in naselja. Najboljše rezultate je dosegla zadruga Svirče, ki je zajela vse kmete. V Blatu na Koruli ste se združili dve bivši zadruzi, a vse ostale zadruge v Dalmaciji so znatno povečale število združnikov.

Dalmatinski vinogradniki so spoznali, da vinogradnik-proizvodnik sam zase ne more uspevati, ker je le v veliki množini možno ustvarjati tipizirana in kvalitetna vina, to pa bodo dosegli le v povezanosti z vsemi proizvozniki, t. j. v zadruzi. Vsa proizvodnja vina bo na združni podlagi, ker ima le zadruga zaradi svoje velike gospodarske moči možnost nabave potrebnih sredstev, t. j. kleti za zorenje vina in drugih pripomočkov za vzgojo tipiziranih in kvalitetnih vin. Kakršna zahteva domači in tuji trg. S skupnim delom bodo dalmatinski vinogradniki-združniki zgradili velike združne kleti, kjer se bodo zbiral vina vseh članov-vinogradnikov in pod strokovnjakiškim vodstvom pripravljala za konzum. Da bodo nove zadruge zbrale čim prej potrebni obratni kapital, da se jim tako zagotovi obstoj in omogoči sigurno poslovanje, oddajo vinogradniki, vsak po svojih močeh, zadruzi gotove količine vina. Prav tako ji pomagajo s tem, da ji oddajajo na razpolago svoj inventar orodja in posodo. Tako bodo njihove zadruge najlažje in najhitreje prišle do potrebnih sredstev za proizvodnjo.

Vsa vina Dalmacije se bodo preko zbiralnih nakupnih klet zadrževala v velike centralne, ki bodo v vsakem vinarskem okolišju Dalmacije, kjer se bodo z modernimi pripravami pod strokovnim vodstvom ustvarjala in izdelovala enotna vina, ki jih bodo zadruge spravljale brez posrednikov na domači in tuji trg. Tako se bo preprečila vsaka špekulacija z vinom. Ljudstvo pa bo imelo dvojno korist: vinogradniki-proizvajalci bodo za svoje kvalitetno vino deležni primerne cene, njih gospodarska moč bo zrasla, konzumenti pa bodo prišli tako do dobrega in kvalitetnega vina.

Ljudski poročevalci.

Pišite po novo knjigo "Slovensko-ameriška kuharica" v Proletarčevu knjigarni. Cena \$5.00. Naročite si jo še danes.

Teritorij Alaska želi postati država

Zed. države imajo tri teritorije, ki se od časa do časa oglašajo z željo, da se jim bi status teritorija spremenilo v državo. Ti so Havaji, Alaska in Porto Rico. V slednjem je veliko prebivalcev, ki zahtevajo, da njihovo otok postane samostojna država, večina pa se bi zadovoljila, če njihov otok postane enakopraven del ameriške unije.

V Alaski so se dne 8. oktobra vršile volitve o vprašanju, ali naj bo še teritorij, ali pa vložijo na kongres prošnjo, da se ga proglasi za 49. državo ameriške unije. Prednost teritorija je v tem, da upravne in mnoge druge stroške, ki bi potem odpadli na državno blagajno, sedaj nosi zvezna vlada. In seveda, ona določa tudi davke.

Večina volilcev v Alaski se je vzlic temu izrekla, da naj njihov teritorij postane država. To bi jo upravičilo do dveh senatorjev in do enega poslanca v zveznem kongresu. Sedaj, ko je teritorij, ima v kongresu le zahtevnika, ki pa je v njemu brez volilne pravice.

Alaska je posest Zed. držav od leta 1867. Kupile so jo od Rusije za malenkostno vsoto \$7.200.000. Ta cena ji je bila že netekotkrat povrnjena. Kajti samo zlata se pridobi v Alaski povprečno za dvajset milijonov dolarjev na leto. Dalje so v nji ogromna ležišča premoga, bakra in raznih drugih rud. Silno bogata je Alaska na gozdovih. Ima tudi veliko rodovitne zemlje, na kateri se prideljuje že precej pšenice, rži itd. Jako razvito je ribarstvo. Ob obrežjih Alaske je užitnih rib vsake sorte v izobilju, v notranjosti pa razne divjačine, ki donasa lovcem visoke dohodke na kožuho-vini.

Podnebje Alaske v notranjosti je pozimi silno ostro, poleti pa izredno vroče. Ob obrežju je boljše, toda klima je vlažna.

Alaska obsega 586.000 kv. milj, torej nad 40.000 kv. milj. več kot je merila pokojna Avstro-Ogrska. A dočim je imela slednja ob času svojega razsula nad 50 milijonov prebivalcev, jih ima Alaska (ljudsko štetje iz leta 1940) samo 72.524, izmed teh kakih 30.000 eskimov in Indijancev.

Nedvomno ima Alaska, ako se

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsedniški Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov i poštino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO 23, ILL.

jo razvije, pogoje preživljati saj par milijonov ljudi, toda je "ze-lo od rok", zato jo ima naša vlada za nekako rezervo. Ako se jo proglasi za državo, ne bo imel v nji samo Washington besedo temveč i domača vlada.

Pomen Alaske je v današnji dobi letalstva in radarja zelo velik tudi z ozirom na njen strateški položaj, ker je tako blizu Sibirije. Zato so v Alaski sedaj velika vojna vzletališča in pomorske baze, zgrajene prvotno največ proti Japonski, a so prav tako uporabna v slučaju potrebe proti Rusiji. Nov dokaz, kako neprevidna je bila vlada takratnega carja, ki je dala za malenkostno ceno tako važen kos sveta drugi deželi.

V Alaski je poskušalo svojo srečo tudi že precej Slovencev, največ v onih letih, ko so drli tja zlatokalci.

V zadnji veliki depresiji (1930-1939) si je zvezna vlada trudila naseliti v njo farmarje iz Oklahome in drugih takih krajev, kjer je zemlja izčrpana in so poljedelci več v pomanjkanju kakor pa siti. A se dolgočasja in alaskine klime večinoma niso moglo privaditi ter se rajše vrnili v negotovost. Vlada jim je dala v Alaski zemljo, živino in opremo, kar bi odplačevali v dolgoletnih obrokih. A se jim je stožilo po prejšnjih revnih krajih in tako se je ta eksperiment ponesrečil. Uspela pa bi vlada zelo lahko, če bi hotela v Alasko emigrante iz škandinavskih dežel, ki bi se prav gotovo lotili preurediti to bogato, večinoma še nedotaknjeno zemljo v teritorij blaginje.

Med vojno je bila iz Zed. držav preko Kanade v Alasko zgrajena dolga cesta, ki je stala milijone. Napravili so jo vsled vojaških razlogov. Sedaj bo lahko služila potništemu, turističnemu in trgovskemu prometu. Vsekakor ima Alaska še veliko bodočnost. Sprejema med države ameriške unije je vredna bolj kot pa so ga bile Nevada, Arizona, New Mexico in Utah skupaj. Kajti ne le da je Alasko bogata, temveč tudi ker so njeni zakladi neizčrpilivi.

Mirovna pogodba z Italijo naperjena proti Jugoslaviji

(Konec s 1. strani.)

Turčija, nad Gibraltarjem Anglija itd.?

Dobro, pravijo diplomati iz Londona in Washingtona, vsi ti prehodi so odprti vsem.

To je res, v mirnem času namreč, ampak kadarkoli jih hočejo zapreti, je ni sile, ki jim bi mogla to zabraniti. Torej čemu naj bi bila Donava izjema? Mar so angliški ter ameriški interesi v nji toliko prizadeti, da je treba prepri zaradi nje? Ne, ampak gre se za nadvlado v tem važnem delu Evrope. Če se Zed. državam ter Angliji ugodno, bosta dobili s tem pravico vzdrževati v osrčju Evrope tudi svojo militarično silo in odločati o gospodarstvu v vseh evropskih deželah.

Trst postane anglo-ameriška baza

Kakor glede Donave, tako in še bolj je obvladala anglo-ameriška večina glede tržaškega vprašanja. Obe vladi sta imeli prvotno namen dati Trst zaledjem nazaj Italiji, kateri so ga

SLOVENE RECORDS

10-inch records 79c COD, plus postage

B-001 Ringelspil, polka

B-002 Vesela vdova, polka

Zidana marela, polka

Zeleni hribi, valček

Toni Omerzo orchestra

C-411 Priljubljena polka

Po polji sva se sprehajala, valček, Kusar's orchestra

C-1120 Beer Barrel polka

Helena polka—Emilia p.

Sula's Musette Orchestra

V-23025 Po jezeru "bliz Triglava

Oh, oh ura že bje

V-23026 Jurin Benko vzemi Lenko

Pobit sem star šele 18 let

V-23027 Pa kaj to more biti

Mene pa glava boli

V-23028 Milinar, narodna pesem

Vsi so prihajali

Mirko Jelacinc, tenor

12-inch records \$1.25 COD, plus postage

V-73001 Zlata poroka, del. I.

Zlata poroka, del. II.

V-73002 Kadar imajo vsi Jožeti

god

Božinja, Christ. party

"Adria" in Hojer Trio

Write for free catalogue of all new

to

PALANDECH'S

336 S. Clark St. Chicago 5, Ill.

podarili v nagrado za njeno zavrtnost po prvi svetovni vojni. V Londonu in v Washingtonu so mislili, da jim bo šlo gladko tudi po tej vojni. Obe vladi se trudita obraniti Italijo privilegijem, pod duhovno nadvlado Vatikana in pa naklonjeno anglo-ameriški svetovni politiki.

Toda ne Byrnes ne Bevin nista računala s sovjetsko delegacijo in še manj z jugoslovansko. Koliko sta jih morala preslišati od Kardelja, ki jima je lučal v obraz, da kupčujeta namesto delita pravičnost. In da hočeta Trst spremeniti v vojno bazo za anglo-ameriške interese.

Značilno je, da je bila za demokratsko rešitev tržaškega vprašanja samo Jugoslavija in vseh pet drugih držav slovenskega bloka. Vseh petnajst drugih pa je glasovalo tako kot sta Byrnes in Bevin hotela.

Predlog, da naj ima Trst pravico samouprave, in da naj bo zakonodajna zbornica v njemu taka, kakršno si izvoli ljudstvo, je bil zavrnjen. In zavrnjen radi tega, ker Byrnes in Bevin vesta, da jima ne bi bila poslušna. Zato je anglo-ameriška propaganda glede tržaške zbornice ugotavljala, da ne bo "demokratska" temveč "komunistična". Kajti večino v nji bi imeli Slovenci skupno z italijanskimi komunisti. Tega pa zapadne demokracije niso dovolile. Torej bo nad Trstom vladal glavlar, ne glede na domače ljudstvo. Seveda, po imenu bo podrejen kontroli združenih narodov, a v resnici pa bo vladal Trst tako kakor mu bosta narekovali ameriška ter angleška vlada.

Jugoslavija vztraja pri svojih zahtevah

Dasi je anglosaški blok zmagoval na celi črti, je vendar moral tu pa tam popustiti. Kar se tiče Sovj. unije, je pristala v francoski predlog, toda Molotov je pri tem poudaril, da je sovjetska vlada pristala v tako rešitev tržaškega vprašanja zato, ker je uvidela, da Zed. države in Anglija ne marata nobenega drugačnega kompromisa. A dejal je, da bo prej ali slej Trst vseno prišel pod Jugoslavijo — in sicer z odobritvijo tistih, ki ga ji sedaj še odrekajo in pa s privolitvijo Italije same.

To se bo — ako ne pride nad svet kaka nova vojna katastrofa, res zgodilo. Jugoslovanska delegacija je dala Byrnesu jasno razumeti, da kar se nje tiče, sedanja mirovna pogodba z Italijo ne velja. Trstu se ne bo nikdar odrekla, ne Gorici.

Kar pa se ji sedaj od Zed. držav in Anglije ni nadejati pravičnega razumevanja njenih smotrov, se bo morala — čim anglo-ameriška armada odide iz Italije, začeti pogajati z vlado v Rimu. Mnogi namreč mislijo, da bo tržaško vprašanje rešeno najboljše šele tedaj, kadar bosta vladi Jugoslavije in Italije o tem same odločale, neodvisno od drugih. Kdaj bo to pa je seveda drugo vprašanje. Prav kmalu getovo ne, kajti Italija je sedaj popolnoma v anglo-ameriški sferi.

Dve priljubljeni zdravili

Ze 61 let so tri generacije Slovanov uspešno rabile in prisrčno priporočile

Trinerjevo grenko vino

z vitaminom B-1, ki ima vrednega sovrstnika v

Trinerjevemu linimentu

TRINERJEVO LINIMENT je zanesljivo zdravilo proti krčem in lajša bolečine ter neugodje v členih in odpravlja občutek napetosti ter utrujenosti. Je vedno bolj priljubljen, kakor tudi TRINERJEVO GRENGO VINO; slednji kot zelo učinkovito zdravilo in odvajalno sredstvo z vitaminom B-1. Imejte ta dva zdravila izdelka vedno na razpolago. Napredaj v vseh boljših lekarnah ali pa pri

JOSEPH TRINER CORPORATION

SLOVANSKO PODJETJE

JOSEPH TRINER, predsednik

4653 W. Filmore St., Chicago, Ill.

NAJBOLJŠA POMOČNIKA PRI UČENJU ANGLEŠČINE IN SLOVENŠČINE STA

ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK

Cena \$5.00

IN

ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO

Cena \$2.00

Avtor obeh knjig je DR. F. J. KERN

NAROCILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

HOUSING ISN'T IMPORTANT ENOUGH

There's only one reason why the nation isn't humming with home-building. It's because the powers that control our economic activities don't think that housing people is of sufficient importance.

We have said before that the reason is that the owners of capital aren't able to provide homes for workers at a profit. But it's all the same thing, since profits are the only thing that make anything important under the system we tolerate in America.

We could build homes—lots of them. It's just as easy and much cheaper to build houses as it is to build tanks and keep millions of workers in uniform to shoot the people into submission. But it was considered important to supply the means of war—after the government gave the green light to the profiteers.

We believe we know why profits are important and people aren't. It's because people are taken at the value they place upon themselves—and because they appraise themselves too cheaply.

It wasn't important back in 1929, and for the ten years that followed, that millions of workers were out of work and slowly starving. That, too, was unnecessary. The factories were here, the tools were ready, the earth was just as productive as ever. But the important thing—namely, the ability of private owners to make money by permitting people to create and consume the things everybody needed—was missing. So the unimportant workers were fed on flour paste and "surpluses," and worked at useless tasks just to keep them out of mischief.

It would be just as easy to have government-sponsored house-building as government-sponsored leaf-raking. But just as in the depression, the powers-that-be are waiting—waiting for the time to come when somebody can make money out of home-building.

Well, that's what the American people have asked for. They can't want to grow food to eat, fashion clothing to wear, build houses to live in and use labor-saving machinery to produce security and leisure. If the people would have thought those things important they'd have voted for Socialism long ago.

But up to now the majority of us Americans are willing to wait and want—until somebody comes along with a plan to do something FOR us and WITH us, as FDR did back in 1933. Housing isn't important because workers aren't important. Workers aren't important because they vote to remain unimportant. What a perfect set-up for a totalitarian dictator!—Reading Labor Advocate.

No Meat, But Packers' Profits Still Zoom

The "Wall Street Journal" assures us that while housewives are having a terrible time getting a little meat the profits of the big packers "will compare favorably" with 1945 and may surpass that lucious year.

The "Journal" offers three explanations. At the top of the list is "elimination of excess profits taxes." Congress is responsible for that.

Our lawmakers didn't reduce the income tax of the man who works, but it cleared the way for profiteers to pile up their gains, even if they didn't produce as much beef and other things as the people desired.

These pleasant prospects are not confined to the packers. The Southeastern Greyhound Lines has applied to the I. C. C. for permission to declare a 100 per cent stock dividend.

The Greyhound accumulated such a monumental surplus during the war that in December, 1944, it announced a 100 per cent stock dividend, which increased the number of outstanding shares from 271,409 to 542,818. Now it proposes to double the latter figure.

Thus stockholders will have four times as many shares as they had two years ago, and they haven't invested an additional cent.

This is all very startling and somewhat disturbing, but have you read a word of criticism in any newspaper? What would happen to a labor union which proposed to increase its members' wages 300 per cent in less than two years?—Labor.

Veterans Income Below Decent Standard

A survey conducted by a veterans' organization is said to have disclosed that most of the former "G. I.'s" are not receiving sufficient income to properly care of their families.

Apparently the boys who fought to save their country are finding it difficult to exist in it.

However, there's nothing surprising about that. Millions of workers who supplied the materials that made victory possible are also finding it impossible to support their families in health and decency.

The veterans' problem is poignant, but it does not stand alone. The only way to increase his income is by raising the wages of all workers who are subsisting below what we like to call the American standard of living.

Unions have been fighting the best they know how to wipe out poverty wages, and if the veterans will join hands with them something practical may be accomplished. Why not get together in support of the 65-cent minimum pay bill smothered by the reactionary House Rules Committee at the last session of Congress?

43 Billion Dollar Firms own Fourth of U. S. at War End

WASHINGTON—Concentration of wealth and power in the U.S. has mounted to a point where 43 corporations, each with over a billion dollars in assets, now own more than one-fourth of the total wealth of U.S., as represented by total assets of all industrial concerns, banks and insurance companies, reveals a tally by the United Press. The 43 firms have total assets of more than 101 billion dollars.

Total assets of all industrial concerns in the U. S. grew from \$319 billion in 1939 to an estimated \$400 billion today. The billion-dollar corporations have gained most rapidly since Dec. 31, 1944, when their assets totaled \$97 billion.

Organized

Six of the ruling billion dollar corporations were among the list of 12 giant corporations that were listed by a Senate committee in 1939 to have set up a special organization to fight labor unionism, protective and social security legislation, and higher wages. They were the American Telephone & Telegraph, duPont, General Motors, Irving Trust, Standard Oil and U.S. Steel.

Metropolitan Leads

The entire list of the billionaire corporations, given in the order of

their riches, follows. Led by Metropolitan Life's \$7 1/2 billion, the first six of these have assets of \$5 billion or over, the first 14 \$2 billion or over, and the rest \$1 billion or over.

Metropolitan Life, Bell Telephone, Prudential, Bank of America, NT & SA, Chase National Bank, National City Bank, N. Y., Equitable Life, New York Life, Guaranty Trust Co., N. Y., Standard Oil (N. J.), Manufacturers Trust Co., Conti. Ill. Natl. Bank, Pennsylvania Railroad, First Natl. Bank, Chicago, Central Hanover Bank, U. S. Steel, Northwestern Mutual Life, John Hancock Mutual Life, Mutual Life Ins., N. Y., Bankers Trust Co., Security-First Natl. Bank, L. A., New York Central Railroad, Southern Pacific, General Motors, First National Bank, Boston, Union Pacific Railroad, Travelers Insurance Co., Chemical Bank & Trust, E. N. Y., Baltimore & Ohio Railroad, Northwest Bancorporation, Consolidated Edison, Natl. Bank of Detroit, Irving Trust Co., Bank of the Manhattan, Aetna Life Insurance, Marine Midland Corp. Cleveland Trust, Secony-Vacuum, Penn Mutual Life, and Mutual Benefit Life.

THE MARCH OF LABOR

Judge Lindley's Strange Ruling

Refuses to Jail Big Chain-Store Magnates; Holds Their Crimes Are "Not Related to Moral Turpitude"

Judge Walter C. Lindley, appointed to the Federal bench by President Harding, found the huge Atlantic & Pacific chain store corporation guilty of "conspiring" to monopolize food, of bludgeoning retailers who tried to compete, and of cheating housewives by short-weighting and short-changing them.

Judge Lindley sentenced the A. & P., some of its subsidiary companies, and 15 of its top officials to fines totaling \$175,000, which is practically nothing compared to their monopoly profits.

Under the anti-trust laws, Lindley could have sent the officials to jail for a year. Even that would seem a light punishment. People have been shot for offenses far less serious than manipulating the country's food supply in wartime.

Lindley, however, imposed no prison sentences. Attempting to explain why, he made this astonishing statement:

"It would serve no useful purpose to enter a sentence of imprisonment. Violation (of the anti-trust laws) is an economic offense, not related to the moral turpitude of the offender."

In other words, it is not immoral for Big Business to boost its profits by monopolizing the people's food and cheating customers—while the sons of those customers are battling in front-line trenches to preserve democracy!

Incidentally, the learned judge seeks to nullify what is perhaps the most important part of the anti-trust law. Congress said offenders might be fined and imprisoned. The judge pushes the prison end out the window.

Judge Lindley's attitude illustrates a main reason why big corporations continue flouting the anti-trust laws. Even if convicted, they get off with fines which don't make a dent in their monopoly profits, and nobody goes to jail.—Labor.

Profit Business Gods Have Feet of Clay

MAY, 1941 READER'S DIGEST ON JESSE JONES:

"Jesse Jones sits on top of the biggest heap of financial power in the country. He knows the inside of every important financial situation and has a hand in most of them. The 'money trust' of the old days never knew such control as this tough six-foot Texan handles with the confident ease of a country banker. As head of the Federal Loan Agency, Jones controls the RFC (Reconstruction Finance Corporation), the Export-Import Bank, the Federal Housing Administration, the HOLC and many other powerful government finance agencies. In addition he is Sec'y of Commerce, a job once considered a fulltime occupation by an able executive named Hoover. Jones handles billions, yet his integrity and judgment are so sound that Congress, without a qualm, allows this enormous power to rest in his hands."

THEN CAME UNCLE SAM'S AUDITORS, IN JULY, 1946:

"Mismanagement in the world's largest corporation, The Reconstruction Finance Corporation, was revealed in a recent report to Congress by Lindsay C. Warren, Comptroller General. Established as a federal agency to loan money to private profit business during Hoover's presidency, RFC has dispensed \$7 billion in gov't money. During most of its life it was run by Jesse H. Jones, whom his conservative friends have lauded as 'a super businessman.'"

"RFC has no set of books, the report revealed, to show how much of the \$7 billion has been loaned to each of the numerous private corporations which got the money, nor what was done with the \$800

million loaned to three RFC wartime subsidiaries.

"It is impossible to find out, Warren reported, how much of the billions of dollars which RFC loaned to another subsidiary—the Defense Plants Corporation—was handed to each of 2,500 companies.

"In general, it is impossible to ascertain what profits have been made or losses incurred by RFC or its subsidiaries..." Warren continued.

Wonder if YOUR Senator and Representative were among those who gave Banker Jesse "this enormous power, without a qualm?"—The Cooperative Builder.

SARNOFF LOOKS INTO THE FUTURE

David Sarnoff, who for 40 years has been one of the biggest names in radio, assumed the role of prophet at a dinner in New York.

There is a "scientific possibility," he said, that man is about to discover a way to "control the weather"; mail may be delivered by radio; we will have radio sets which will enable one individual to communicate with another anywhere; deserts will be transformed into gardens through the diversion of ocean currents, thus increasing the rainfall and modifying the climate; atomic energy will aid tremendously in combating disease, and television will soon operate on a world-wide basis.

Sarnoff concluded with this striking sentence: "In war science dares the impossible; it must continue to dare the impossible in peace, if a fuller life is to permeate society."—Labor.

'Phony' Stocks 'Stick' To Bankers Hands

You don't operate on Wall Street, so you probably don't know what is meant by "sticky standby". Well, here it is: Investment bankers guarantee to sell a block of stock or bonds. In order to make money, they must "maintain the price" until the "paper" has been unloaded on investors. After that the investors are on their own, and if they lose their shirts, it is not the fault of the investment bankers.

Sometimes the "fish" refuse to bite and the bankers face a loss. Then the issue "sticks" to their hands.

Some people thought such practices ended when the Securities and Exchange Commission was created, but apparently that Commission has lost its "punch," for, according to the best Wall Street authorities, 46 investment bankers united recently to dispose of a block of securities of questionable value.

They anticipated little trouble. The stock market was booming and the "suckers" were rushing to invest.

Then came the collapse. The 46 bankers couldn't sell the securities they had underwritten—the paper had become "sticky"—and so they had to throw the stuff on the market.

Now mark what happened. So long as the bankers could hold on, they were unloading at par. When they put the paper on a "free market," this particular issue dropped to 60, representing a loss of 40 per cent.

What's the moral to the tale? Well, apparently Wall Street is just as crooked as it ever was; the Securities and Exchange Commission is "asleep at the switch," and wise Americans, who have a little money, will put it in government bonds. The interest will be small but the principal will be safe.—Labor.

A LIE EXPOSED

Contrary to all the current propaganda, higher prices do not necessarily have to follow higher wages.

Wages are only a minor part of manufacturing costs, the CIO Economic Outlook points out. While labor costs vary from industry to industry, government figures show they average only 25 per cent of all costs in manufacturing.

A 10 per cent wage increase, therefore, would raise total production costs by only one-fourth, and a proportionate price increase would not be 10 per cent but 2 1/2 per cent.

But the whole history of American mass - production industry shows that higher wages can be, and have been, offset repeatedly by increased efficiency, better worker morale and similar factors, without the need for price increases.

In fact the Outlook cites examples of companies paying higher wages and yet producing at lower cost than exactly comparable concerns whose workers receive much lower wages.

The present inflation is not due to higher wages but to the greedy insistence of profiteers on unjustified and totally disproportionate price increases.—CIO News.

PEACE ON EARTH

We are such peace-loving people that our budget for 1947 includes \$18,505,000,000 for national defense. That is out of a total budget of \$41,539,000,000. (The total budget for 1939 was \$8,707,000,000 of which \$1,206,000,000 was for defense.) To the defense budget might well be added the \$4,168,000,000 for international financing, as this will be used for the same essential purposes.

For Social security; relief, retirement, \$1,252,000,000. For civilian housing, \$202,000,000.

For general public works programs \$887,000,000. (Please note these latter little items are millions—the former for war are billions.)

An economy that cannot use its productive capacity for its well-being has to use its capacity for its destruction. Why not get rid of it?—Industrial Worker.

He who purposely cheats his friend would cheat his God.—Lavater.

LIGHT THAT MUST NOT FAIL

Dark clouds are gathering on the horizon of the "brave new world" that was to follow victory over the Axis aggressors—clouds of conflict and aggression, clouds of propaganda very like that which Hitler used to divide the peace-loving peoples.

It is not enough to hope and pray, as people are doing all over the world, that these clouds will blow over and that they do not portend a coming storm of war. For these clouds are not a natural and inevitable phenomenon, they are man-made clouds which man can dissipate.

The power to clear away these clouds rests with the working and common people all over the world, who have everything to lose and nothing to gain from another war in this atomic age.

That is why the World Federation of Trade Unions sheds such hopeful light amid the surrounding gloom. Representing 70 million members, it voices the determination of the workers of all lands not to remain passive but to fight for an enduring peace.

Meeting in Washington, the WFTU Executive Bureau expressed world labor's "deep concern with the growing threat to peace," and with the fact that the wartime coalition of freedom-loving nations "has not been maintained with the firmness and unity of purpose essential to the establishment of an enduring peace."

The WFTU calls upon the governments of the United Nations to return to policies of friendship and close collaboration, and to repudiate "the voices of reaction which, under pressure of the selfish interests of the monopolists and big capitalists, are spreading the idea of a possible third world war."

It notes that world peace is menaced by the forces of fascism and reaction, "which are flaunting the same ideological banners as were carried by Nazism and Fascism."

The WFTU calls upon the workers of all lands to bring pressure on their governments for peace, to counter the propaganda that is preparing peoples' minds for war, and to close their ranks in the fight for peace.

The light world labor offers—a light that must not fail—shines through this statement: "The unity and solidarity of the organized workers of the world, as presented in the WFTU, offers the firmest assurance that the catastrophe of war shall not again be visited upon the world."—The CIO News.

A DARK HOUR FOR GREECE

It can hardly be said that George II's return to Greece brings to a martyred people the fulfillment of hopes raised by the often-repeated war aims of the Allies. For in his name the days of the Metaxas terror have been restored. Former fascist leaders and Nazi collaborators direct the monarchist gendarmerie and vigilantes in their war of extermination against all Greeks who persist in their belief in freedom. UNRRA supplies are withheld from the wives and children of peasants who have fled to the mountains. Anti-malaria planes are commandeered to hunt down political refugees. Liberal and left leaders are deported to concentration camps in Greek islands, their lives at the mercy of monarchist jailers. The harvest stands ungathered, because the peasants have fled from the terror. All plans for economic rehabilitation are suspended. And on the northern frontiers of Thrace and the Epirus, guerrilla bands infiltrate from Bulgaria and Albania, to provide the rightists with the pretext that their actions are in defense of Greek soil. It is too much to expect that George II will emerge as a heroic liberal figure who would bind up the wounds of his nation and actively support the rebuilding of democracy. His past record contains no sign of political enlightenment. But at least those outside powers who engineered his return should insist that he call off his supporters from their savage depredations, that he restore civil liberties, and that he widen his government to permit an infusion of liberal elements. It is also fair to insist that, in keeping with Stalin's recent assurances, the pro-Soviet states to the north desist from their pressure on the frontier and give the Greek people a chance to begin their long, painful march back to freedom.—The Nation.

The Crime of Our Day

America has in the past, and will continue in the future, to feed the world—but America apparently is unable to feed itself.

Lines of housewives, waiting to buy what little meat is available today, are lines of abject shame and disgrace, lessons to Russia and Germany and Argentina and other countries, that our highly vaunted democracy apparently is a failure.

And what of President Harry S. (for nothing) Truman?

Truman tells us he couldn't order beef cattle seized for shipment to market with adequate compensation to the farmers. But Truman DID order seizure of the railroads, and ships and coal mines when strikes threatened.

Is it less important that Americans eat than that they ride or engage in commerce or burn coal? Is it less vital to seize striking cattle growers merchandise, than it is to seize the railroads and ships and mines of the nation?

Truman has been asleep on the job. Truman has let the nation down, and the strike of cattle growers continues while the cattle growers laugh at the inadequacy of American laws which would compel them to sell their merchandise at legitimate prices so that we may eat.

Miners are idle due to meat shortage — shortages in the packing houses and in butcher shops—but certainly no shortages on the range where millions of heads of cattle are growing fat while the cattle growers wait their opportunity to wrest exorbitant profits from the purses of the nation's workers.

It is regrettable that the English language provides no adequate words to properly describe the despicable men who foment such a deplorable condition in the land of milk and honey—the land of plenty — the land called upon to rescue starving millions of other nations from famine.—The Progressive Miner.

BRAZILIAN WORKERS

The new Brazilian constitution gives workers part of the profits they help create. They have won the 8-hour day, a weekly day of rest and annual vacations.

Sounds as though Brazilian workers are making progress—BUT—until Brazil permits these workers to organize into trade unions of their own choosing and permits them to determine their own demands in keeping with changing condition, Brazilian workers have won empty victories.

The ban on trade unions still holds in that South American country, and Brazil is still far behind without workmen's compensation, social security or hospitalization benefits. Time may cure these ills. At least it is hoped so.—The Progressive Miner.

OUR SOUTHERN BROTHERS

It makes little difference whether AFL or CIO wins most of the workers in the present dual drive

in the Southern States. The principal point is that the South is being organized.

Organized labor needs a much greater proportion of the labor population in unions, and both AFL and CIO are rendering a real service to trade unionism by entering the final anti-union stand in the nation in the Southern States.

We wish both well!—The Progressive Miner.

SAYS 'OLD KING COAL' MAY LOSE HIS THRONE

"Old King Coal" seems in fair way to be pushed off his throne by an ambitious youngster—oil.

"The Wall Street Journal" has been looking into the matter and reports that homes are being equipped for the use of oil heat as rapidly as manufacturers can turn out the equipment.

Another serious competitor for coal is gas, but it is not as formidable as oil.